

QOVARAMA KYORA

Ugetato quara Karaisiva

govarama kyero Ioninra timwa mwunra

Iesusira qati vara sivuma kyovaro nyaamwuni uro varuvaro airi ihi 60 ihive nritarovaro Ioniva mwaa quara qara ntumwa tora.

Mwi entara mpo uhua Iesusira nraakye qora uaqiamaqita vi varuvaro Ioniva Iesusira nraakye qorara hia pupohairata kyugema kye Iesusi Karaisira qua riemwaqita quate tiro, mwaa quara qara ntumwa tora.

Ioniva hia vaitaraitiro, qati variqaro ruvaata voti hura taqamwaqiro viqaro mpo inraikya mpo inraikyavanto nraakiara qovara hianinra taqero mwi quara qara ntumwa nyatora.

¹ Kotira kyaiqa vaisinramwuvanto varivaro nraakiara hia mpuahaama viraro mpo inraikya mpo inraikyavanto qovara hianinranra ntapihiate tiro, Kotiva mwaa quara Iesusi Karaisira timwa mwuvaro mwiva mwi quara govarama kyora. Iesusi Karaisiva nyaamwunyaa vaisi mpo titovaro mwiva tumu ni timwa mpuvana nte Ioniva Iesusi Karaisira kyaiqa vaisivanto variqana ² ruvaata votima kyena taqeqana mwi inraikyara mwi inraikyara taqaavarara rieqana qara ntumwa taura. Nte mwaa quarara qutaa Kotira mwakyaakya vaiharo qutaa Iesusi Karaisiva mwi inraikyara mwi inraikyarara timwa mpuvana riaavararama tuqo.

³ Mwaa quara kyaara nti variani vaisira Kotiva kyuqemama mwataananro. Mwiva kyaara nti varirata mwaa quara rie vari nraakye qorahua, mwihuavata mwaa quarara nronraqama kye riemwaqi vivera, Kotiva mwihuavata kyuqemama nyataananro. Mwaa quava qutaagama kyero qovara hiani entava qaumatoma vahiro.

Kotira nraakye qora mwatukya 7 nramwuqi varuhua qua mwanteqaro tura

⁴ Kotira nraakye qora Esiaani mwatukya 7 nramwuqi variahua nte Ionivama nkyi qua mwantena. Kotiva mate qati variqiro vi varivama. Haaruvata mwiva qati variqiro vi varuvama. Nraakiaravata mwiva qati variqiro viqaro tumuanrivama variro. Kotiva nkyi kyuqemaqiro viraro nkyi mwutukyaqitairo qihaakya hi varirata variata. Kotiva nai taintaqaa mwatakyaa viro variharo mwia vuqaa mwanraqura 7 nramwu variahua, mwihuavata nkyi kyuqemaqita vivaro nkyi mwutukyavanto qihaakya hi varirata variata.

⁵ Iesusi Karaisivavata nkyi kyuqemaqiro viraro nkyi mwutukyaqitairo qihaakya hi varirata variata. Iesusi Karaisiva hia qoriri hiraitiro, kyuqema kyero Kotira okyara tiri timwa timwi variva, mwiva nraante vuniqama kyero qutu quaraqitairo siviro qati variqi vi variro. Mwatani vunyaa vaisi airivanto variavaro mwiva ekyaa mwihua vunyaa vaisivantoma variro. Mwia mwutukyavanto tiriara vaiharoma variro.

Mwiva tiriara rieqaro qutu vurara tiro, Kotiva tiri uaqia hi quara nruka timwa taihata

tire huvantu vita variqata ⁶ tiri vunyaa vaisivata variqata qioqama kye mwia qora Kotira kyaiqa varaqi quarahuama varita. Nrivaqe mwia nrtutu tuaaheraqi quara. Mwiva kepukyavanto variqaro ekyaa enta qati variqiro quananrove. Qutaave.

⁷ Qio taqaate. Mwiva tonamwuqi variqaroma qaiqaa tumuananrove.

Mwiva tumi varirata ekyaaahua mwia taqe varivaroma tumuananrove.

Mwia mwamwantaqi higaariqo ruto vaisihua, mwihuavata mwia taqe varivaro tumuananrove.

Mwi entara mwatani varihua mpo mwatanaa mpo mwatanaavanto mwia taqeta ntate varivarave.

Mwi inraikyava qio mwitaama hiananrove. Qutaave.

⁸ Kotiva nronravanto ekyaa inraikya nraatara kyaiva tiqaro, Nte toharena vuni variavantema kyena ekyaararaqavata variarivama varuqo, tiro. Kotiva mate qati variqiro vi varivama. Haaruvata mwiva qati variqiro vi varuvama. Nraakiaravata mwiva qati variqiro viqaro tumuanrivama variro.

Ioniva nai ruvaata taqorara tura

⁹ Nte Ioniva nkyi sata sakyaaavantoma varina. Nkyevata ntevata Iesusiravata kuaaqi variqi vi varunanra. Nte nkyi kyapata variqi viqana nriqa vi inraikyarave, muaanrave, varaqina vi varura. Mwitaamaqi vi varuraro Kotiva tiriqaa ntaqikyvi varihata tire mwia nraaqiara varunanranra tita, nkyevata tirevata kepukyaqama kyeta variqi vi

varunanra. Nte mwitaamaqi viqana Kotira qua nraakye qora timwa nyiqi vina, Iesusiva qovarama kyai quara nraakye qora timwa nyiqi vi variavata mwia kyaara ni rupaqita uro kyaarera utaqaa vahi mwatara Patimosiqaa kyorama.

¹⁰ Nte mwini variqana tiri vunyaa vaisi nrutu tuaaheraani entaraqaa variavaro Kotira mwanraquravanto nivata varuvana nte nronraqama kyena Kotirara riemwaqi viqana variavaro ni moqasairo quavanto nronraqama kyero ntoma nruqua taara tiqaro ¹¹ mwitaama tiro: E taqe varina inraikyara qara ntumwa kyera mwi qarara vara kyairaro Kotira nraakye qora mwatukya 7 nramwuqi varinani quarive. Mwi mwatukyara nrutu vahirero Epesaasi, Simenaa, Pekamaami, Taiataira, Saatisi, Pirateripiaa, Reotisiaa, mwi mwatukyara nrutu mwitaamama vaiho, tiro.

¹² Mwitaa ti varuvana nte mwi quara ti varu vaisira taqaankye tina, tuqasaavi taqaavaro omwa ite varu inraikyava 7 nramwu koriqo ututo inraikyava vahuvaro ¹³ mwia utana vaisi mwiva varura. Mwia viri vahirero nte mwatani mwatatai nraaqiarava varuqo tu vaisira viri votima kyero vahura. Mwiva tuavaaqa mpuahaa utu tovaro kyuqu taqi tumitarovaro varuvaro mwetokyaqaa mwiva koriqotairo ututo hoqkuyara hutero varura.

¹⁴ Mwia qiata kyaahi vahirero turomunrave, vahi vosauve, mwia voti huva vahuvaro mwia vuvanto qia votima kyero ite varura.

¹⁵ Mwia kyuqu qaini voti hira mwia nrutu mparaasi ravita kyero kyuqema kye utu kyero vahamwenra qutaiharo takyuqira votima kyero

takyuqi varuvaro mwia quavanto vahirero aisaakya nruqua taara ti varura.

¹⁶ Mwitaama vahuvaro mwiva nai kyauqu tuananrani qovora 7 nramwu tutovaro paipa hini hini mpoqama kyero vaihova mwia nroqitairo qovarama vuvaro aaqu tero varura. Mwitaama vahuvaro mwia virivanto huarivanto ihera itaintema kyero iteqaro takyuqi varura.

¹⁷ Mwi vaisiva mwitaama varu vaisiva varuvana nte mwia taqena tumu ntina qutu vu vaisira votima kyena mwia kyuqutarani variavara. Nte mwitaama variavaro mwiva nai kyauqu tuananraqotairo ni mamantaqaa vatero tiqaro, Hia aatu hianta. Nte tohare vuni variavantema kyena nte ekyaaranivata variarivama varuqo.

¹⁸ Nte qati variqi vi varuvama varuqo. Qio taqaante. Nte qutu quavavavata mate qati variqi viqana ekjaa enta qati variqi virerave. Nte ntaqikyiqana nte qiarroma vaisivanto qutuananrove. Nte qiarroma vaisivanto uaqia hi mwatara nronraqama kyero qia itaaninraqi quananrove.

¹⁹ E taqe varina inraikyara qara ntumwa taante. Mate mwaa entara qovora hianinravata, nraakiara qovora hiani inraikyararavata, qara ntumwa taante.

²⁰ E ni kyauqu tuananrani qovora 7 nramwu taqe variananravata, omwa qupi kye vataa inraikyara koriqotairo utu kye 7 nramwu vataaravata, nte mwi quara okyara uqeta taira vutu kyena i timwa mwinrenrave.

Qovora 7 nramwu mwia okyara vahirero mwi-hua nyaamwunyaa vaisi 7 nramwu variarave. Nyaamwunyaa vaisi 7 nramwu vaakya tura

Kotira nraakye qoravanto varia mwatukyara 7 nramwuqaa ntaqikyari variarave. Omwa qupi kye vataa inraikyara 7 nramwu tage variananra okyara mwitaamama vahiho. Mwi inraikyava Kotira nraakye qoravanto varia mwatukyara 7 nramwuma vaiho, tiro.

2

Epesaasiqi varu nraakye qorahua qua nyunra

¹ Mwitaamama timwa kyero mwiva tiqaro, Epe-saasiqaa ntaqikyari varira nyaamwunyaanrani mwataama kyera gara ntumwa taante. Nte ntena kyauqu tuananrani qovora 7 nramwu tutena omwa qupi kye vataa inraikyara koriqotairo utu taara 7 nramwu vataara utaqaa nrohi varuva, ntema nkyi qua timwa nyuqo:

² Nte nkye kyaiqa vare variara taqaurave. Nte taqauqata nkye toqaamwu tu kyeta kyaiqa varaqi viqata hia pupohaihata kepukyaqama kyeta variqi quarave. Nte taqauqata nkye uaqia hia vaisihua hia qamwata nyataraitita, mwi-huara quate qiarave. Uaqia hu vaisihua mpon-ramwu qovarama vita tiqata, Tire Iesusiva nron-raqama kyaihata varurahuave, tuvata nkye mwi-hua mwataara hiqata taqovata mwihua unra tu vaisihua varurave.

³ Nte taqauqata nkye nianra rieqata muaanra varaqi viqata hia qoriri hiraitita, kepukyaqama kye variarave.

⁴ Nkye mwitaamaqi viqata qio variavanavata nte mpo qua kyaara nkyiara tirerave. Nkye tohareta varu entara nkyi mwutukyavanto nianra mpoqiavata vahurave. Mwaa entara nkyi

mwutukyavanto hia nronraqama kyero nianra vaiho.

⁵ Mate nkyi kyaiqavanto tumu ntira mwian-rama riaate. Nkyeta qora kyaiqa qaqira kyeta haaru kyuqe kyaiqa varontema kyeta varaate. Nkye hia nkyeta qora kyaiqa qaqira kyaivera, nte nkye hinani uro ntena nkye omwa qupikyegata vataa inraikyara mwia vara qatinani kyaaninrave.

⁶ Mwitaa tiqanavata nte nkyi qua mpo rieqana nkyi gamwata nyatauqo. Nte ti varuntema kyeta nkye tiqata, Nikoraasiqinaahua utua kyaiqarara tiri tiqo itaiho, ti variave. Nkye mwitaa qiarara tina, nte nkyi gamwata nyatauqo.

⁷ Nkyi su nyaato kyuqe su nyaato vahirera, Kotira mwanraquravanto Kotira nraakye qora timwa nyi vari quara rieqata variate. Vaisi mpovanto qora kyaiqa hia utiraitiro, qora kyaiqa nraatara kyeqaro variqiro viraqe nte mwi vaisirara qio Kotira aakyoqi uro variqarama kyatari mpo mwia tamwa nreta qati nraahu variqi vira hiqo kyera nrenanrave qianinrave, tiro.

Simenaaqi varu nraakye qorahua qua nyunra

⁸ Mwitaa timwa kyero mwiva tiqaro, Simenaaqaa ntaqikiyi varira nyaamwunyaanrani mwataama kyera qara ntumwa taante. Nte toharena vuni variavantema kyena nte ekyaaranivata variarivama varuqo. Nte qutu quavava mwaa entara qati variqi vi varuvama varuqo.

⁹ Nte qianinra riaate. Nte taqauqata nkye muaanra nronraqama kye vare variarave. Hia nkyini mpo inraikyavata vaihata nkye

vehiqama kye variarave. Qio nkyini airi inraikya nyaamwunima vaiho. Nte riaugata lutaaisinramwuvanto tiqata, Tire lutaavanto nraahu Kotira nraaqiara varuro, tiqata nkyiara uaqia hi quara qiavata variarave. Mwihua hia Kotira nraaqiara variraitita, mwihua Saataaninra nraaqiarama variavo.

¹⁰ Nronraqama kyero muaanravanto qovara hirata hiamu aatu hiqata variate. Riaate. Saataaniva nkyi mwataara hirero nkyi mponramwu sitaairo uro karavuqi kyaananrove. Nkyi karavuqi uro kyairata nkye kyauqurutana iherara mwiqi variqi vivata nkyi qoraqama nyatevarave. Nkyi qoraqamaqita vivata nkye hia ni qoririma mataraitita, nianra nraahu nraato tuqita quate. Nkyi nronraqama kye ntuqutuqi vita uro nkyi ntuqutu kyaivera, nianra nraahu vu nraato tiqata varivagena nte ntenavanto mwia qiata nkyi kyoqaa nyiqana qati variqi vira nkyi nyianrita kyuqema kye qati variqi quate.

¹¹ Nkyi su nyaato kyufe su nyaato vahirera, Kotira mwanraquravanto Kotira nraakye qora timwa nyi quara riaata. Vaisivanto nraatara kyeqaro kyufe aanraqaa variqiro viro uro qutu quari vaisiva qio variraro nraakiara qutu quariva hiamu mwia tu varaananrove, tiro.

Pekamaamiqi varu nraakye qorahua qua nyunra

¹² Mwitaa timwa kyero mwiva tiqaro, Pekaamaamiqaa ntaqikiyi varira nyaamwunyaanrani mwataama kyera qara ntumwa taante. Nte paipa

hini hini mpoqama kyero vaihaira vatauvama varuqo. Nte qianinra riaate.

¹³ Nkyi mwatukya mwia nte ntapihi kyaurave. Nkyi mwatukyaqi airi nraakye qora Saataaninra qua riegata mwia kyaiqa vare variavata nkye mwini variqata nianra nraahu riemwaqi vi variarave. Saataaninra kyaiqa vare variahua airivanto variavaro nkyiqitairo mpovanto Antipaa-siva kyuqema kyero ni qua ti varihata mwia kyaara mwia ru kyaavata nkye mwiaqaatai hia aatu hiraitita, nkye kepukyaqama kyeta nianra nraahu riemwaqi vi variarave.

¹⁴ Nkye mwitaamaqi viqata qio variavanavata nte mpo qua kyaara nkyiara tirerave. Nkyi utani vaisi mponramwuvanto variqata mwihua Mperaamuva api qua timwa to quara votima kyeta nkyi timwa nyi variavata rie variarave. Haaru Mperaamuva variqaro vaisi mpo mwia nrutu Mperekira timwa mwinro tiqaro, Kumwaanri mwataama kyera timwa nyiqan-rama mwihua rapatama kyairata i mwatanaa Isarerivanto i unra qua riegatama unra mwanriqani vate kyarara nreqatama api qaraqita viqatama uaqiama quate, turave.

¹⁵ Nkyi utaqitai vaisi mponramwuvantovata api qua ti variavata nkye mwihua qua rie variarave. Mwi vaisihua Nikoraasiqinaahua api timwa taa quara nkyi timwa nyi variavata nkye mwihua qua rie variarave.

¹⁶ Nkye mwi quara mwi quara api qua qaqira kyeta tuqasaaqita kyuqe qua nraahu riemwaqita quata. Nkye hia mwitaa hivera, nte nkye hinani

uro ntena nkyi utaqaa api qua ti varihuavata ntena noqinaa paipaço ntaquaninrave.

¹⁷ Nkyi su nyaato kyuge su nyaato vahirera, Kotira mwanraquravanto Kotira nraakye qora timwa nyi quara rieqata variata. Qio kepukyaqamaqiro viqaro qora kyaiqa uro nraatara kyaani vaisira, nte mpo kyara *manaa* uqeta taura hini mwina mwiaqaatana ori eqarorivata mwianrinro mwiaqaa vahi nrutura mwia varaari vaisiva, mwiva nraahuma ntapihiananrove, tiro.

Taiatairaqi varu nraakye qorahua qua nyunra

¹⁸ Mwitaa timwa kyero mwiva tiqaro, Taiatairaqaa ntaqikiyi varira nyaamwunyaanrani mwataama kyera qara ntumwa taante. Nte qua qianinra riaate. Nte Kotira mwaaquvanto ni pu-vanto qia votima kyero ite varihana varuvave. Ni kyuqu qaini voti hira mwia nrutu mparaasiqaa vahaamwenra qutaiharo takyuqira votima kyero takyuqi varihana varurave.

¹⁹ Nte variqana nkyi kyaiqa taqe varurave. Nte taqauqata nkye nanrianra nanrianra mwutukya vaihata variarave. Nkye Kotirara kepukyaqama kye rieqata variarave. Nte taqauqata nkye mpo-hua kyaahaqa hiqata variarave. Nkye muaanra nrihata hia qoriri hiraitita, kepukyaqama kyeta variqata varaqi vi variarave. Vuni nkye Kotira kyaiqa pataqia varaqi vita mate nkye mwi kyaiqara nronraqama kye vare variarave.

²⁰ Nkye mwitaamaqi viqata qio variavanavata nte mpo qua kyaara nkyiara tirerave. Nraakye mpovanto mwia nrutu Ieseveriva nai tiqaro,

Nte Kotira qua qovarama kye varuvave, timwa kyero nkyi utaqi varihata nkye mwia qati tafe kyaavaro nkyivata varirave. Mwi nraakyeve api qua timwa nyi varihata ni kyaiqa vaisinramwu mwia qua rieqata api qareqata unra mwanriqani vataa kyarara nre variarave.

²¹ Mwi nraakyeve nai qora kyaiqa qaqira kyaarive tina, nte mwia vekya mpuahaama variqi vi varuqaro mwiva hia qaqira kyaraitiro, mwi kyaiqara qati nraahu utuqiro vi varirave.

²² Mwia kyaara nte mwi nraakyeve ntuqutu-ariro mwiva nronraqama kyero nriqa quani inraikyara varaqiro quanarove. Mwiavata api nrohi vari vaisihua, mwihuavata hia nkye po kye tita tiqata, Hia mwi nraakyeravata nrohiataarave, tivera, nte qamwanrama kyenama mwihua-vata ruarita mwihua nronraqama kyetama nriqa vi inraikyara varaqita vi varivarave.

²³ Nte mwitaama kyena mwi nraakyeve vataqi vihua, mwihuavata ekyaa ntuqutu kyaarita qutu vivarave. Nte mwitaamaqi quarita Kotira nraakye qora mpoqi mpoqi varihua ni okyara ntapihi kyeta tafevarave. Nraakye qoravanto su nyaatoqi vahi quarave, mwihua vare varia kyaiqarave, nte mwi quara mwi quara tukyama kyena ekyaa ntapihi kyaurave. Nraakye qora kuaiqia kuaiqjavanto nkyiari qora kyaiqa varera mwiaqaama nkyiari koqaa tukyama kyena nyianinrave. Ni okyara mwitaama vahirave.

²⁴ Nkye mponramwuvanto Taiatairaaqi vari-ahua hia mwi nraakyeve qua rie variarave. Mpo qua mwi quarara Saataaniva uqeta tai quarave ti varia quara, nkye mwi quaravata hia riaraitita,

variqi vi variarave. Nkye mwitaa hiarara tina, nte hia mpo muaanra nkyiqi vataaninrave, tuqo.

²⁵ Nkye kyuge inraikya tutaara mwi inraikyara tugara kyeta tute variqi vivaqe nte tumuankye.

²⁶ Kepukyaqamaqi viqaro qora kyaiqa nraatara kyero ni mutukya vahianinra nraahu varaqiro vi variani vaisira, nte nronraqama kyaariro mwiva mpo mwatanaa mpo mwatanaahuaqaa ntaqikyiqiro quananrove.

²⁷ Ni kova mwitaama kyero ni nronraqama kyaihana nte ntaqikyiqi vi varuntema kyeta mwi-huavata mpo mwatanaa mpo mwatanaahuaqaa ntaqikyiqi vivarave.

Mwihua ntaqikyiqi viqata qaini kyauru tuqi viqata
mwiaqotai tave ntukuraa kyaintema kyeta
mwihua mpo mwatanaa mpo mwatanaahua
ntuqutuqi viqata mwihuaqaa ntaqikyiqi vivarave. (Sng 2:9)

²⁸ Nte mwi vaisihua nronraqama kyena qovora nrumu qaatate varira itataraaravata nyianinrave.

²⁹ Nkyi su nyaato kyuge su nyaato vahirera, Kotira mwanraquravanto Kotira nraakye qora timwa nyi vari quara rieqata variate, tiro.

3

Saatisiqi varu nraakye qorahua qua nyunra

¹ Mwitaa timwa kyero mwiva tiqaro, Saatisiqaa ntaqikyiqi varira nyaamwunyaanrani mwataama kyera qara ntumwa taante. Nte qiani quara riaate. Nte Kotira mwanraqura 7 nramwu tutena varuvama varuqo. Nte qovora 7 nramwu tutena

varuvama varuqo. Nte nkyi kyaiqa taqamwa ntapihi kyaurave. Mpo hiahua nkyiara kyuqema kyeta mwihua qati variqi quahuave ti variavana-vata nte nkyiarama nkye qutu quahuave tuqo.

² Vu ntapairi kyeqata sivi variate. Nkyeta hini vataa inraikyava hia qutu vira, mwi inraikyara kepukyaqama kyaivaro hia qutu quarive. Nte taqauqaro nkyi kyaiqavanto Kotira vuqaa hiama qioqama kyero vahiro.

³ Nkyi kyaiqavanto mwitaama vahirara tita, nkyi timwa nyuvata rio quara, mwi quara riemwa teta mwi quara nraahu riemwaqi viqata qora kyaiqa qaqira kyaata. Nkye hia su ntapairi kye sivita varivera, nte mpuara vaisivanto nrihanrama nyatero nri ntema kyena nkyi rirera nrianinrave. Nte nrintaani entara nkye hia qio ntapihi kyevarave.

⁴ Nkye mpo hiahua Saatisiqi variahua, nkyeta tuavaaqa hia qainaamaqama kyaavo. Nkyi kyaiqavanto qio vaihatara tita, nkye qioma eqarori tuavaaqa utu teta nivatama kye variqi vivarave.

⁵ Qio kepukyaqamaqi viqaro qora kyaiqa nraatara kyaani vaisira, mwi vaisira nrtutu nraakye qora qati variqi vi nrutura qara ntumwa tai mpukuraqitai nte hia nruka kyaraitina, qati kyena, eqarori tuavaaqa utu mwataaninrave. Nte ni kora vuqaavata, nyaamwunyaahua suqaa-vata, variqana qoqaa vutu kyena tiqana, Mwi nraakye qorava ninivantoma variho, qianinrave.

⁶ Nkyi su nyaato kyuqe su nyaato vahirera, Kotira mwanraquravanto Kotira nraakye qora timwa nyi vari quara rieqata variate, tiro.

Pirateripiaaqi varu nraakye qorahua qua nyunra

⁷ Mwitaa timwa kyero mwiva tiqaro, Pirateripiaaqaa ntaqikiyi varira nyaamwunyaanrani mwataama kyera qara ntumwa taante.

Nte qianinra riaate. Api okyarave, qora okyarave, hia niqi vaihana nte kyotataqama kyena nraahu varuvave. Qutaa okyaravanto nraahu niqi vaihana varuvave. Ntevitiva haaru tuto kiqara ntema mwi kiqara tutauqo. Nte mwi kiqaraqotai qesa qatua kyaariro hiama qio mpovanto tita taananrove. Nte mwi kiqaraqotaina qesa ru taariro hiama qio mpovanto qatua kyaananrove.

⁸ Nte nkye vare varia kyaiqara ntapihikiyarave. Nte nkyi suni qesa mpo qatua nyatauqaro vahira, hiama qio mpovanto titaananrove. Nte taqauqaro nkyi kepukya pataqia vaiho. Mwitaa vaihataavata nkye hia ni qoririma mataraitita, ni qua qati riemwaqi vi variarave.

⁹ Iutaa mponramwuvanto tiqata, Tire Iutavanto nraahu Kotira nraaqiara varuro, ti varihua, mwi vaisihua Saataaninra nraaqiara, unra ti varia vaisihua variarave. Nte mwi vaisihua ntavaaqavuuqina uro nkyi kyuqutarani kyaarita mwihua tumu ntita variqata nianra qutaama mwia mwutukyavanto nkyiara vaiharo variho tivarave.

¹⁰ Nte nkyiara hia qoriri hiraitita, kepukyaqamaqi quate qiavata nkye ni qua kyuqema kye riemwaqi quarara tina, nte nkyiqa ntaqikiyariro nronraqama kyero muaanra vahiaro entava qovara hiariva hia nkyiqi qovara hiarive. Mwi

entara nronraqama kyero muaanravanto qovarama viro ekyaa mwatanaa mwataaramaqi virata mwihua anoma kye uaqiama variqita vi-varave.

¹¹ Nte qamwanrama tumuntaanirave. Nkyeta vataa inraikyara tuqara kyeta tutaate. Nkyeta kyaiqa ututaa kyoqaara nkyi nyianinra haunri mpovanto ntavihi kye varaankyorave.

¹² Kepukyaqamaqi viro uro qora kyaiqa nraatara kyaani vaisira nte mwi vaisira vara kyena ni mwanriqa Kotira nraamwuqi rataairo nraamwu kyaara kepukyavanto variananrove. Mwi vaisiva hia mwi nraamwunra kyaraitiro, mwiqi mwanriqanraqama kyero variqiro quananrove. Nte mwi vaisiraqaa ni mwanriqa Kotira nrutu qara ntumwa mwatena, Kotira mwatukya nrutuvata mwi vaisiraqaa qara ntumwa mwataanirave.

Mwi mwatukyava Ierusaremi qaraakya mwatukyama vahiananro. Mwi mwatukyava nyaamwuni Kotiva varinasairo tumu vahiananrove. Ntena nutu qaraakya nrutuvata mwi vaisiraqaa qara ntumwa mwataanirave. Kepukyaqamaqi viqata qora kyaiqa nraatara kye nraakye qorahuaqaa nte mwitaama kyeqana qara ntumwaqina virerave.

¹³ Nkyi su nyaato kyuqe su nyaato vahirera, Kotira mwanraquravanto Kotira nraakye qora timwa nyi vari quara rieqata variate, tiro.

Reotisiaaqi varia nraakye qorahua qua nyunra

¹⁴ Mwitaa timwa kyero mwiva tiqaro, Reotisiaaqaa ntaqikiyi varira nyaamwunyaanrani mwataama kyera qara ntumwa taante.

Nte qua qiarita riaate. Ekyaa Kotira quara nte qio qutaave ti varuvama. Nte ekyaa Kotira kyaiqa taqaurara hia uqetaraitina, vutu kyeqana ntapihikye timwa nyi varuvama. Nte ekyaa Kotiva ututai inraikyara mwia okyaravantoma varuqo.

¹⁵ Nte nkye vare varia kyaiqara taqaurave. Nte taqauqata nkye hia anoma kyero anterove, anoma kyero qia itai nramanrinra votima kye variavo. Nkye pataqia tutoqa hi nramanrinra votima kye variavo. Nkye anoma kye antai nramanrinrave, anoma kyero qia itai namanrinra votima kye varivaqe nte qiove qiataarave.

¹⁶ Nkye hia anoma kye anteta, hia anoma kye qia itaihata, pataqia tutoqa hi nramanrinra votima kye variavananra tina, nte nkyi ntena nroqitaina mwunru vihi kyarerave.

¹⁷ Nkye tiqata, Tire airi inraikya vataurahua qioma varuro. Tire hia qumina mpo inraikyara aara ntaanarave, ti variarave. Nte nkyiara po tuqo, nkye mwitaa tiqatama nkye nkyeta vehiqama kye variara hia ntapihi kye taqaavo. Po, mpohua nkyiara po kye tiva nraahu vaiho. Nkye vehi nraakye qora nraahu variavo. Nkye tuavaaqa hia vaihata tokyavanto variavo. Nkye vu qipa vihata vuara kyaara hiahua variavo.

¹⁸ Nte nkyiara mwataa hiatema tina, Nkye niqaatai kyoqaa hiata. Kori qiaqotairo hiqama kyaira kyugera mwia niqaatai koqaama kye varaivaro nkyini kyoqaa airi vahiarive. Nkye tokyavaariqata kyauriqata variarara tita, niqaatai eqarori tuavaaqa vara kyeta nkyeta mwamwantaqa ntumwaqu taate. Niqaatai manrasini vara

kyeta nkyeta suqaa qu taivaro nkyi suvanto nta-pairi virata kyuqema kye taqaate.

¹⁹ Ni mutukya vahi nraakye qorahua kyuqema variate tina, mwihua timwa nyateqana mwihua ntuqutuqina vurave. Mwianra rieqatama nkye qora kyaiqa qaqira kyeta, ni kyaiqa kyuqe kyaiqa nraahu varaqi quate.

²⁰ Qio riaate. Nte mwaatani qesaqaa variqana qesa ntukuakua hiqana varuqo. Vaisi mpov-anto ni qua riero qesa qatua matairera, nte mwi vaisira nraamwuqi verante mwi vaisiravata kyara nre variariro mwi vaisiva nivata variqaro kyara nre variananrove.

²¹ Kepukyaqamaqiro viqaro uro qora kyaiqa nraatara kyaani vaisira nte mwi vaisira nronraqama kyaariro mwiva nivatama kyero mwatakyaa viro variqaro ntaqikyiqiro quanarove. Nte qora kyaiqa nraatara kyena kepukyavanto variqananra tina, nte ntena kora mwia taintaqaa mwatakyaa vina variqana mwikyantiri ntaqikyiqi vivarurama. Kepukyaqamaqi viqata uro qora kyaiqa nraatara kyehua ni votima kyeta variqata ni kyauqu tuananrani mwatakyaa vita varivarave.

²² Nkyi su nyaato kyuqe su nyaato vahirera, Kotira mwanraquravanto Kotira nraakye qora timwa nyi vari quara rieqata variate, tiro. (Mwiva mwitaa tuvana nte Ioniva ruvaata taqon-tema kyena mwia qua riaavarave.)

4

Nyaamwuni Kotira tainta nronra taqorara tura

¹ Nte Ioniva variqana nte ruvaata votima kyena qaiqaa mpo taqaavarave. Nte nyaamwuni taqaavaro qesavanto qatua viro vahurave. Nte mwini tage variavaro quavanto ntoma nruqua votima kyero tauraa ni timwa mpu quava qaiqaa nianra tiqaro, Mwaini nrumu variraqe nraakiara mpo inraikya mpo inraikya qovara hianinra nte i nraamwutaanky, tiro.

² Quavanto mwitaa tuvaro qamwanrama kyero Kotira mwanraquravanto kepukyaqama kyero nivata varuvana nte variqana taqaavaro ni puni nyaamwuni tainta nronra, vunyaa vaisi tainta vahuvaro mwiaqaa mpovanto mwatakyaa viro varura.

³ Mwiva taintaqaa mwatakyaa viro varuvaro mwia virivanto takyuqiqaro nronra munima kyai orira mwia nrtu *iasipaave*, mpo ori nraanre ori mwia nrtu *konirianive*, ori mwitana takyuqi varintema kyero mwia virivanto takyuqi varura. Mwi vaisiva taintaqaa mwatakyaa viro varuvaro haunrikyavanto mwia tainta vara ututuma kyero vahuvaro haunrikyaa mwiva vuhanaa ori *emaraari* votima kyero vahura.

⁴ Tainta nronra vahura mwia vara ututu tainta 24 nramwu vahuvaro tainta mwinramwunraqaa 24 vaisi nronra vaisinramwu mwatakyaa vita varuvaro mwihua tuavaaqa eqarori tuavaaqa vahuvaro mwihua qiataqaa koriqotairo ututo tovaqara quteta varura.

⁵ Mwitaama vahuvaro tainta utaqaa vahuraqitairo aaquakyaavanto mpo uti varuvaro nyaanruva nruqua tintema kyero qua rara ti varuvaro tainta mwia vuni omwa 7 nramwu qupi tova ite

varura. Omwa mwinramwuva vahirero Kotira mwanraqura 7 nramwu vahura.

⁶ Mwitaama vahuvaro tainta vuni kyaarera, karaasi voti huva vahuvaro mwiqi vevatovata qio taqaariva vahura.

Mwitaama vahuvaro tainta nronra tataaqani qati variqi vi varu inraikyava taaratana taaratana tainta utaqaa vahuvaro mwi inraikyaraqaa vu airivanto vuni mwoqani vahura.

⁷ Mwi inraikyava vahirero mpovanto vairi raioni mwia viri voti huva vahuvaro, mpovanto purimakau nraati votihuva vahuvaro, mpovanto vaisi viri voti huva vahuvaro, mpovanto memonra hitero nrohi varintema kyero vahura.

⁸ Mwi inraikyava taaratana taaratana qati variqi vi varu inraikya vahuvaro mwihua kuaiqia kuaiqiaqaa nraaokya 6 nramwu vahuvata ekyaa nraaokya mwia mwoqagaavata mwemwanivata vu airinti vahuhua variqata ihi timwaqi viqata hia tekya hiraitita, iheravata entaqivata ihi timwaqi viqata mwitaama tita:

Nronravanto Kotiva kepukyavanto ekyaa inraikya nraatara kyero nritarero vari-vave.

Mwiva kyotatavantove, mwiva kyotatavantove, mwiva kyotatavantove.

Mwiva haaru qati variqiro vuvave.

Mwiva mate qati variqiro vi varivave.

Mwiva nraakiara qati variqiro quariva tumuananrove,

ti varura.

⁹ Qati variqi vi varu inraikyava taaratana taaratanavanto mwitaa timwaqi viqaro tainta

nronraqa mwatakyaa vi varu vaisira mwia peqa okyara viriniqama kyero mwia nrutu tuaaherero mwia qamwata mwataqi viqaro mwiva ekyaa enta qati variqiro vi variananrove timwaqi vi varura.

¹⁰ Qati variqi vi varu inraikyava mwitaa timwaqi vi varuvata 24 vaisi nronra, mwinramwuhuavata mwatasata tumu ntita variqata tainta nronraqa mwatakyaa viro varu vaisira qamwata mwateta tiqata, Mwiva ekyaa enta qati variqiro vi variananrove, tiqata nkyiari tovaqa qutora qatinani vara kyeta tainta nronra vahura mwia kyuqu vahunani tuto kye varura.

Mwitaamaqi vita mwihua tiqata,

¹¹ E mwanriqavanto Kotiva tiriqaa ntaqikiyi variaravave.

E ekyaa inraikya utu kyera qovarama kyaaravave.

Mwitaa hi variananranra tita,

tire i qamwata mwateqata tiqata,

I okyara kepukya okyara nraahuma vaiho.

I nrutuvanto viriniqama viho.

I kepukyavanto nritaraiho,

E qua qiananraqaatairo ekyaa inraikyavanto

qovarama viro qati variqiro vi varirave, tura.

5

Nyaamwuni vahu mpukurara tura

¹ Mwihua mwitaa timwaqi vuvana nte Ioniva variqana taqaavaro tainta nronraqa mwatakyaa viro varuva variqaro nai kyauqu kyaatutani ququrama to mpukura tutero varuvaro mpuku mwia utanivata mwaaqanivata qara ntumwa

tova vahuvaro mpuku mwia iriqiro viqaro mwi quara taqevu tiro, qume voti hurago taaqau tovaro qume voti huva mwiva 7 nramwu vahura.

² Mpukuvanto mwitaama kyero tita viro vahuvana nte variqana taqaavaro nyaamwunyaava nronra mpovanto aakyara ntero tiqaro, Ta vaisivave vaisi kyugeva variariva mwaa mpukura vara kyero qume ntamwa kyero taaqau taira ntavahi kyero qua taqaananrove? tiro.

³ Mwiva mwitaa tuvaro qume ntamwa kyero taaqau tora ntavahi kyaani vaisirara nyaamwunivata, mwatanivata, mwata mwemwanivata, puua huvaro hia mpovanto varura.

⁴ Qumina puua hi taqovaro vaisi mpovanto qume ntamwa tora ntavahi kyero utaqi taqaariva hia varuvana nte nronraqama kye ntataqi vi variavara.

⁵ Nte qati nraahu ntate variavaro vaisi nronra 24 nramwugitairo mpovanto nianra tiqaro, Hia ntataante. Mwaini taqaante. Vaisi mpovanto, mwiva vairi raioni voti hiva Iutaara okyaraqinaava, mwi vaisiva Ntevitira kuaa okyaravanto nronraqama viro uaqia hi kyaiqara nraatara kyero kepukyavanto variho. Mwi vaisiva qioma 7 nramwu qumego ntamwa kyero taaqau taira ntavahi kyero mwi mpukura iri kyero taqaananrove, tiro.

⁶ Mwitaa tuvana nte variqana taqaavaro tainta nronra utaqaa sipisipi nraativanto siviro varuvaro qati variqi vi varu inraikyava taaratana taaratanavanto mwia vara ututu varuvata nronra vaisi 24 nramwuvantovata mwia ututuma teta varura. Mwitaama varuvana

nte mwini variqana taqaavaro sipisipi mwia ru kyovaro qutu vu sipisipira votima kyero siviro varuvaro nriqiakyau mwia qiataqaa 7 nramwu vahuvaro mwia vuvata 7 nramwu vahurama. Ekyaa 7 inraikya mwi nramwunra okyara vahirero Kotira mwanraqura 7 nramwu vahura. Mwi mwanraqurahua okyara vahirero Kotiva nai mwanraqura 7 nramwu titovata mwatani nrohita tumu ntanteta uro varu mwanraqurahua varura.

⁷ Mwitaama vahuvaro sipisipi nraati mwiva uro mwi taintaraqaa mwatakyaa viro varura kyauqu tuananraqitairo mpuku mwia varora.

⁸ Sipisipi nraati mwiva mpuku qatinani tu varovata taaratana taaratana qati variqi vi varu inraikyavavata, vaisi 24 nronra vaisinramwuvantovata, sipisipi nraati mwia vuni tumu ntita varura. Mwihua tumu ntita variqata kyaanta rupa tero ntuqutira kitaa voti hura tuteta koriqotairo ututo taanunravata tuteta varura. Taanu mwiqi qia quarovaro kyuge mwunta vu inraikyava vahura. Mwi inraikyara okyara vahirero Kotira nraakye qoravanto Kotirara aakya nte variavaro vi vari quara votima kyero vahura.

⁹ Mwitaama kyero vahuvata 24 vaisi nronra vaisinramwuvanto qaraakya ihi tirerata sipisipi nraatiara mwataama tita:

I ru kyaavaro i nraanre tumihanra e qutu vira nraakye qora huvantu kyaarata mwihua Kotira nraakye qoraqamavi variarara tira,
e mwi mpukura qume voti hiraqo taaqau taira

qioqama kyera ntavahi kyera taqeravama vari-
aro.

Mwi nraakye qorahua ekyaa mpo okyara
mpo okyaraqitaitave,

ekyaa mpo qua mpo quaqitaive,

ekyaa mpo mwatanaa mpo mwatanaahuaqi-
taive,

ekyaa mpo mwamwanta mpo mwamwanta
vahiraqitaive, ekyaa qovara hivarave.

¹⁰ E mwi nraakye qorahuaqaa ntaqikyiqira vi-
rata,

mwihua Kotirani kyaiqa varaqi viqata mwihua
mwatani mwi mwataraqaa ntaqikyiqi vivarave,
tita.

¹¹ Mwi vaisinramwuhua mwitaa tuvana nte
variqana taqaavata nyaamwunyaahua airivanto
ntuvaantua huvana taqaavata nai qaiqaa nraahu
kyaatavanto nrita ntuvaantua hita nai nron-
raqama kyeta tainta nronra mwia ututumavi
varuvata taaratana taaratana qati variqi vi varu
inraikyavavata, ²⁴ vaisi nronranramwuvanto-
vata, ututumavi variqata ¹² paa tita ihi timwaqi
vita mwitaama tita:

Sipisipi ru kyovara qutu vurava i kyaiqavanto
kyuqe kyaiqa nritarero vahi kyaiqava vahirara
tiro,

Kotiva i nronraqama kyairave.

Mwitaama kyaihara

e ntaqikiyara vaisiva nronravanto variqara
airi inraikya vateqara variararo

i vu nraatovanto kyuqe vu nraato vaihara

kepukyavanto variqi quararo

i nrutuvanto nronraqama kyero vaiharo

i okyaravanto kepukya okyara kyuqe okyara

vaihara variaro.
 I kyaiqavanto nritarero vahi kyaiqava vaiharo
 Kotiva mwitaama kyero i nronraqama kyairara
 tita,
 tire i nrutu tuaaheraqi virerave, tura.

¹³ Nyaamwunyaahua mwitaa tuvana nte
 variqana riaavata Kotiva ututo inraikyava ekyaa
 inraikyavanto, nyaamwuni vahu inraikyavave,
 mwata mwaqa vahu inraikyavave, mwata
 mwemwaqi vahu inraikyavave, nramanri
 nronraqi vahu inraikyavave, ekyaa mwi
 inraikyava mwi inraikyava ihi timwaqiro viqaro
 mwataama tiro:

Nronravanto taintaqa mwatakyaa viro varira
 mwiavata,
 sipisipi nraativata, tire mwitanahua nrutu
 tuaaheraqi virerave.

Mwitanahua nyutu kyuqe nyutuma vaiho.
 Mwitanahua kepukyaqa hiqata ekyaa enta
 qati variqi vivarave, tura.

¹⁴ Ekyaa inraikyavanto mwitaa tuvaro qati
 variqi vi varu inraikyava taaratana taaratana-
 vanto tiqata, Qutaa qiavo, tuvata vaisi nronra
 24 nramwuvanto tumu ntita mwatasata variqata
 mwitanahuara qamwataqi viqata mwitanahua
 nyutu tuaahere varura.

6

*Sipisipi nraati mwiva qume voti huraqo taaqau
 tora ntavahi kyorara tura*

¹ Mwitaamaqi vi varuvana nte variqana
 taqaavaro sipisipi nraati mwiva qume voti
 huraqo taaqau toraqitairo kuaiqia ntavahi

kyovaro mwiaqaatairo qati variqiro vi varu inraikyara taaratana taaratanaqitairo kuaiaqvanto qua tirero nyaanruva nruqua tintema kyero qua tiqaro, Nriante, tura.

² Mwitaa tuvana nte variqana taqaavaro qosi eqara kyaahi vahuva ni puqaa varuvaro mwia mwoqaa mpovanto huru tute varuvaro vunyaa vaisi tovaqa mwuvaro mwiva kepukyavanto ntaquqi viqaro nramwutaahua nraatara kya nraatara kya hiariva viro.

³ Mwiva vuvaro sipisipi nraati mwiva qume mpo taaqau tora nampa 2 mwia ntavahi kyovana nte riaavaro qati variqi vi varu inraikyara taaratana taaratanaqitairo nampa 2 vanto, Nriante, tuvaro ⁴ mwiaqaatairo qosi mpo, nraanre qosivanto qovarama viro varuvaro mwia mwoqaa varu vaisira kepukya mwunra. Mwatani varihua ntaquqi viqata nai ru kye nai ru kye hiate tiro, kepukya mwinro paipavata mwunra.

⁵ Mwuvaro sipisipi nraati mwiva qumego taaqau tora nampa 3 ntavahi kyovana nte riaavaro qati variqi vi varu inraikyaraqitairo mpovanto nampa 3 vanto nriante tuvaro qosi mpo kyokiraqa huva qovarama viro varuvaro mwia mwoqaa varuva nai kyauquqi muaanra tukya hi varu inraikyara tutero varura.

⁶ Tutero varuvana nte riaavaro qati variqi vu inraikyara taaratana taaratanaqitairo qavanto vaisivanto tuntema kyero tiqaro, Nkye uiti uru vararerata nkye kuaa enta kyaiqa utu kye munima varera ekyaa mwi munimanraqo uiti kuaa kaapu nraahuma kyoqaa hivarave. Nkye

mpaari uru vararerata kuaa ihera kyaiqa utu kye vare munimanra mwiaqo taarampo kaapu nraahuma kyooqaa hivarave. Nkye vahamwenra kyatari oripi tamwa riaani kyatarira tutaara ntaru kyevorave. Nkye uaini tutaara ntaru kyevorave, tiro.

⁷ Mwitaa tuvaro sipisipi nraati mwiva qumego taaqau tora nampa 4 ntavahi kyovana nte variqana riaavaro qati variqiro vi varu inraikyara taaratana taaratanaqitairo nampa 4 vanto nriante tura.

⁸ Mwitaa tuvana nte taqaavaro qosi mpo qaamiantaqatova varuvaro mwia mwoqaa mpovanto mwia nrtu *Qutu Quani Okyarava* varura. Mwiva varuvaro mwia nraakiara mpovanto mwia nrtu *Qutu Vu Mwatukyava* mwia nraaqani mwia vataqiro nri varura.

Mwitanahua varuvaro mwitanahuara mwitaama tiro: Nkyetana ekyaa nraakye qora mwatani varihua taaratana taaratanaqaa tukyama kye vateta taaramponramwuqaa tukyama tehua qati varivata mpo mwikuraqa tukyama tehua ekyaa ru taiqa kyaate. Nkyetana ntaqi okyarara qovarama kyaivata mwihua ntaquqi viqata nai ru kye nai ru kye hiate. Nronraqama kye aara nte iherara qovarama kyairata airivanto qutuate. Nriqa quani inraikyara qovarama kyairata mwihua nriqa virata variqi vita uro qutu quate. Qaakyau quara vairi qovarama kyairata nraakye qora kutita uro ru taiqa kyaate. Mwitaa timwa kyero mwitanahua nronraqama kyora.

⁹ Mwitaa timwa kyero sipisipi nraati mwiva qumego taaqau to mpukura nampa 5 ntavahi kyovana nte variqana taqaavaro quara vahi aasau ru kyeqaro vato taintava vahuvaro mwi taintara mwemwaqi nraakye qora mwanraqura airintivanto varura. Mwi nraakye qorahua qati varu entara Kotira qua nraakye qora timwa nyiqi vuvata mwia kyaara ru kyovata qutu vuvaro mwihua mwanraquravanto tainta mwia mwemwaqi varura.

¹⁰ Mwhua mwanraquravanto mwiqitairo aak-yara ntero tiqaro, Nronrao, kepukyavanto variaro. Uaqia hi inraikyava hiam qio iqi vahananrove. E avuqavuma kyera variqira vi variaravave. Mwatani varia nraakye qorahua tiri ru kyaavata tire mwaaqi varuro. Nataama enta nritarairarave e ko tiqara mwhua nkyiarivata rinanrave? tita.

¹¹ Mwitaa tuvaro eqarori tuavaaqa ekyaa mwi mwanraqurahua nyinro tiqaro, Pataqia varivata haaru nkyi ru kyontema kyeta nkyi henahua ni qua riaahua mponramwuvata ru kyaate. Nte mwitaa mwitaama nraakye qora ru kyaate timwa tauhua qati variavo. Mwitaama kyaivaro Kotiva nkyi nramwutaahua nkyiarivata ru vuntuananrove, tiro.

¹² Mwitaa tuvana nte variqana taqaavaro sipisipi nraati mwiva qumego taaqau tora nampa 6 ntavahi kyovaro mwiaqaatairo mwaturavanto nronraqama kyero tuvaro huari vuvanto aamanagama viro vakora tavuna votima kyero entama viro vahuvaro toravanto vaisi nraanre votima kyero nraanrenrusi utu vura.

13 Mwitaa huvaro qovora aahoquravanto nyaamwusairo mwatani tumu nti tumu nti hi varuvaro toqavanto kyatari qakyaama kyaiharo kyatari tamwa ahoravanto tumu nti tumu nti hintema kyero qovora aahoquravanto nyaamwusairo mwatani tumu nti varura.

14 Mwitaama vahuvana nte variqana taqaavaro pepaa ququra hintema kyero nyaamwuvanto ququramaqiro viro uro taiqa vura. Taiqovaro mwatani taaqivanto nai vahura mwia kyero uro mpoqi mpoqi apiqama kyero vahuvaro kyaarera utaqaah vahuva mwata mwiqianiva nai vahuraqatairo siviuro uro mpoqi mpoqi vahura.

15 Mwitaa huvata mwatani varu nraakye qorahua vunyaa vaisinramwuvantove, mpohuaqaa ntaqikyivi varuhuave, ntaqu vaisihuaqaa ntaqikyivi varuhuave, airi inraikya vatohuave, nronra vaisive, mpo qara mpo qara hu nraakye qorahua karavu vaisive, qati varu vaisihuave, ekyaa mwi-hua nronraqama kye aatu hita ori ontamwuqive, mupi-qive, ori hakaraukaqi vita nrita uqetaaqe-tama vurave.

16 Mwi nraakye qorahua ora tatari taaqiara aakyara nteta tiqata, Ntuvuraavura hira tiriqaa ntumwaqu viraqe uqeta quare. Tainta nron-raqa mwatakyaa viro variva tiri taqaakyorave. Sipisipi nraati mwivavata raraqa tairaro tiri taqaakyorave.

17 Qikye, Kotira raraqa tairaro ko qiari entava mate qovarama viho. Tavave mwate qio vari-ananrove? tura.

mwatama tero

Katira okyaraqitairo 12,000 nraakye qora
mwatama tero

⁶ Asaara okyaraqitairo 12,000 nraakye qora
mwatama tero

Napataraira okyaraqitairo 12,000 nraakye qora
mwatama tero

Manasaara okyaraqitairo 12,000 nraakye qora
mwatama tero

⁷ Simioninra okyaraqitairo 12,000 nraakye qora
mwatama tero

Rivaira okyaraqitairo 12,000 nraakye qora
mwatama tero

Isakaara okyaraqitairo 12,000 nraakye qora
mwatama tero

⁸ Sepiuraaninra okyaraqitairo 12,000 nraakye
qora

mwatama tero

Iosepira okyaraqitairo 12,000 nraakye qora
mwatama tero

Mpenisamininra okyaraqitairo 12,000 nraakye
qora

mwatama tero mwitaamaqiro viro nyaamwun-
yaava

Kotiva nai kyaama teqaro aaraa vato inraikyara
144,000 mwihua tiriqaa vatovata varura.

*Nronraqama kyeta nraakye qora ntuvaan-
tuama tohuara tura*

⁹ Mwitaa tuvana nte variqana taqaavata
nraakye qora airivanto varura. Mwihua
airintivanto varuvarora tiro, mpovanto
mwihua kyaara ntumwa kyero mwitaa
mwitaamavanto variavo qiariva hia qioqa hura.
wi nraakye qorahua ekyaa mpo mwatanaa mpo
mwatanaave, kyokirave, eqarave, mpo mwata
mpo mwataqinaa nraakye qorave, mpo qua mpo

qua tu nraakye qorahuave, ekyaa mwihua tainta nronra mwia vuqaavata, sipisipi nraati mwia vuqaavata, sivita variqata eqarori tuavaaqa utute variqata ekyaa mwihua qatokya mwanre voti hura tuteta ¹⁰ paa tita tiqata, Tiri mwanriqavanto Kotiva nai taintaqa mwatakyaa

viro varivavata sipisipi nraati mwivavata mwitanahua tiri huvantu timwa taavata tire kyuqema kyeta qioma varuro, tura.

¹¹ Mwitaa tuvata ekyaa nyaamwunyaahua tainta nronra mwiavata, 24 vaisi nronranramwuvata, mwanraqura vahu inraikyara taaratana taaratana varuhuavata, ekyaa mwihua vara ututuma kye sivita varita mwiaqaatai mwihua mwataqi tumu ntita nkyiari siri mwataqi vatateta nronra tainta vuqaa variqata Kotira qamwata mwateqata mwitaama tita:

¹² Qutaave, nrivaqe

tiri mwanriqa Kotira nrutu tuaaheraare.

Mwia okyaravanto kepukya okyarama vaiho.

Mwia vu nraatovanto kyuqe vu nraatoma vaiho.

Nrivaqe mwia nrutu nraahu tuaaheraqi viqata mwianra nraahu qamwataqita quare.

Mwia kepukyavanto nritaraiharo

mwia kepukyavanto ekyaa enta qati nraahu

vahiqiro quanarove, qutaave, tura.

¹³ Nyaamwunyaahua mwitaa tuvaro 24 vaisi nronra vaisinramwuqitairo mpovanto ni kya-parama matero tiqaro, Nraakye qora mwaahua eqarori tuavaaqa ututaahua tahua tahua, taisai taisaive nrumu variavo? tuvana ¹⁴ nte tiqana, Nronra vaisio, e mwia ntapihiananrave, qiavaro

mwiva tiqaro, Mwaa nraakye qorahua varuvaro nronraqama kyero muaanravanto qovara huvata mwihua variqi vuvata mpo uhua mwihua anoma kye uaqiama nyatovata variqi vita mwaini nriahuave. Mwihua nkyiari tuavaaqa sipisipi nraati nraanreqi hiqama kyorara tiro, mwihua tuavaaqaqavanto takyuqu vihata variarave.

¹⁵ Mwitaa hi varia nraakye qorahua variarara tita, mwihua Kotira tainta vuqaa variqata iheravata, entaqivata, Kotira kyaiqa varaqi viqata Kotira nraamwuqi variqi vi variavaro tainta nronraqa mwatakyaa viro variva mwihuaqaa ntaqikyiqiro vihata kyuqema kye variqi vi variarave.

¹⁶ Mwihua mwitaamaqi vi varivaro hia mwihua qaiqaavata nramanrive kyarave nraataa hiananrove. Mwihua varivaro huarivantove mpo inraikyavanto mwihua mwamwanta itaari inraikyava hia vahiananrove.

¹⁷ Sipisipi nraati mwiva tainta utaqaa variva, mwiva mwihuaqaa ntaqikyiqaro sipisipi qova kyuqeva nraantantamwa kyero variqaro mwihua sitaairo uro qati variqi quani nramanriva vahianinrani kyairata nrevarave. Mwitaa hiraro Kotiva mwihua suqitairo nruqunru nruka nyatairata mwi nraakye qorahua hia qaiqaavata ntatevarave, tura.

8

Qume voti hurako taaqau tora nampa 7 ntava hi kyorara tura

¹ Mwitaa huvana nte variqana taqaavaro sipisipi nraati mwiva qume voti huraqo taaqau tora nampa 7 mwia ntavahi kyovaro mwiaqaatairo nyaamwuni hia mpovanto qua tuvaro ekyaa inraikyavanto tirema kyero vahiqiro vura. Pataqiara mwitaama vahuvana ² nte taqaavata nyaamwunyaahua 7 nramwuvanto Kotira vuqaa sivita varuhua varuvaro ntoma 7 nramwu mwihua nyuvata varora. ³ Nyuvata varovaro nyaamwunyaava mpovanto nai kyauquqi kori taanu tuvarero nrumu tainta mpo, kori tainta tataaqa siviro varura. Mwi taintaraqaa Kotira kyaiqa vara mwate varu taintava nronra tainta vuni vahuvaro nyaamwunyaava mwiva kori taanu varero tainta mwia nraaqani siviro varuvaro qia quara tairaro kyugema kyero mwunta quani inraikyara mpoqiavata mwinro tiqaro, Kotira nraakye qoravanto Kotirara aakyara nte variavaro vi vari quaravatama kyera e mwaa inraikyara qia quaraante, tuvaro ⁴ nyaamwunyaava taanu tutoraqitairo qia munra kyuge mwunta vuva viqaro Kotira nraakye qoravanto Kotirara aakyara nteqa tu quavavata viqaro Kotira vuqaa vi varura.

⁵ Mwitaamaqiro viro uro munra taiqa kyero mwiaqaatairo nyaamwunyaava kori taintaqaatairo qia ite varura, mwia vara kyero nai taanu piqa kyero mwi taanunra mwatani mwaamwi tuto kyora. Tuto kyovaro nyaanruva nruqua ti varuvaro nrotaara aaquakyaa ti varuvaro mwatura ti varurave.

Ntomanramwuanra tura

⁶ Mwitaamaqi vuvata mwiaqaatai nyaamwunyaahua 7 nramwuvanto ntoma 7 nramwu tuteta vuatarera tera hura.

⁷ Mwinramwuhuaqitairo mpovanto nraante ntoma vuata kyovaro kaapura vativantovata qi-avantovata nraanre vatama kyero mwatani vati ntintema kyero tumu nti tumu nti hi varura. Tumu ntiro mwata mwaa taarampotanaqaa tukyama kyero mpo mwia mwatavata kyatari-vata itamwa kyero omwa ahikyave mwukyau mwia ekyaa itamwa taiqa kyora.

⁸ Mwitaa huvaro mwiaqaatairo nyaamwunyaahua 7 nramwuqitairo nampa 2 vanto ntoma vuata kyovaro taaqi nronra qia ite varura voti hura nramanri nronraqi tuto kyora. Nramanri nronra mwiqi tuto kyovaro ekyaa nramanri mwia tukyama kye taarampotana vahura taaratanavanto qati vahuvaro kuaa mwiva vaisi nraanre nraantantamwa kyero nraanrenrusi utu vura.

⁹ Nramanri tukyama kye taaratana qati vahuvaro mpo mwiqi vahu inraikyava ekyaa qutu taiqa vura. Nramanri mwiqi nrohuhua sipivata kuaa qarama tukyama kye taaratanaqi vahuva qati vahuvaro kuaaqi vahu sipiva taiqa vura.

¹⁰ Mwitaa huvaro nyaamwunyaahua 7 nramwuqitairo nampa 3 vanto nai ntoma vuata kyovaro mwiaqaatairo qovora nronravanto omwa qupi kyaiharo itaintema kyero iteqaro nyaamwusairo tumu ntiro tumu ora tatari taaqiqitairove rumwuqitairo vihata nrauna nramanrinra mpoqi mpoqi tumu ntiro.

Qovora mwiva ekyaa nramanri tukyama kye taarampotana vatoraqitairo taaratana qati vahuvaro kuaa mwiqi tumu ntura. ¹¹ Qovora mwia nrtutu *Ukaviva*. Mwiva nramanriqi tumu ntuvoro hini nramanri mwiva ekyaa uka vuvaro hini mwiva qati vahura. Nraakye qoravanto ukavu nramanrinra nrohua mwihua ekyaa qutu nraahu yurama.

¹² Mwitaa huvaro mwiaqaatairo nyaamwunyaahua 7 nramwuqitairo nampa 4 vanto nai ntoma vuata kyovoro huarivantove, toravantove, qovora aahoquravantove, iteqaro taaratanaqaa tukyama tora mwisataa qati ite varuvaro kuaa mwisataa ekyaa qipa viro hia itora. Qaatatoraqa huarivanto hiniqi nraahu itamwaqiro viro hiniqi hia itovoro entaqivata tora qovora aahoquravanto hiniqi nraahu itovoro hiniqi hia itora.

¹³ Mwitaa huvana nte tuaahera kyena virini tagaavaro memonra mpovanto virisata hitero nrohi variqaro aakyara ntero tiqaro, Po, po, po, nyaamwunyaahua taaramponramwuvanto hiam nkyiari ntoma vuataavo. Po, mwinramwuhuavata nkyiari ntoma vuata kyaivata mwatani nai uaqiama kyeta varivarave, tiro.

9

Nampa 5 vanto nai ntoma vuata kyorara tura

¹ Memonravanto mwitaa tuvaro mwiaqaatairo nyaamwunyaahua 7 nramwuqitairo nampa 5 vanto nai ntoma vuata kyovana nte variqana tagaavaro qovoravanto nyaamwusairo tumu ntiro mwatani vahuvaro mpovanto kiqa mwia mwunra. Mwi kiqava mupi, nai veva veva

mwutukyani vu mupira qatuaraani kiqava vahura.

² Kiqa mwuvaro qovora mwiva kiqa mwiaqoitairo mupi veva veva mwutukya kyokikina rura qatua kyovaro mwiqitairo qia munravanto nronraqama kyero nrivi varura. Nronraqama kyero qia itaiharo qia munravanto nrivi varintema kyero munravanto mwiqitairo nriviqaro huarivata nyaamwuvata ntumwaqu kyovaro ³ qia munraqitairo kainyaaqavanto qovarama viro mwatani vahura.

Kainyaaqa airivanto qovarama vita vahuvaro voravanto kutintema kyero kainyaaqavanto kutuarive tiro, kepukya nyinro tiqaro, ⁴ Nkye vihua hiamu uro mwukyau omwa ahikyave kyanta kyatari qupiqaaninra toqeta uaqia hiraitita, nkye taqavaro nraakye qora tiriqa Kotiva hia nai kyaama tegaro aaraa vataarihua mwihua nraahu kutuate.

⁵ Nkye mwi nraakye qorahua kyauquru torara kutuqita quate. Mwihua kutiqata hia mwihua ekyaara ru kyairaitita, qati kutuqi quate, tuvata kainyaaqavanto uro voravanto kutintema kyeta nraakye qora kutuvata nraakye qora nyamwamtavanto mpoqama kyero nriqa vuvata variqi vurama.

⁶ Mwi entara nraakye qoravanto nronraqama kyero nriqa virata atura ntumwaqi virara riegata mwihua qutuataa hirata qutirera hivarovata hia qioqa hiananrove. Qutira okyaravanto nyianratoma uro vahiananrove.

⁷ Nte ruvaatakyaa taqaavata vaisivanto ntaqirero nai qosi nraamwuma kyero ekyaainraikya terama kyero vataintema kyeta

kainyaaqa mwihua varurama. Nkyiari qiataqaa tovaqa kori tovaqa voti hura quteta mwihua siri vahirero vaisi siri votima kye vahuvaro ⁸ mwihua qiata kyaahivanto nraakye qiata votima kyero mpuahaa vahuvaro mwihua aanraivanto raioni vairi aanrai votima kye vahuvaro ⁹ mwetokyani qaini voti hurago nraamwuma teta mwihua nraaokyavanto nronraqama kyero nruqua tiqaro qosi airivanto vaisivanto ntaqirerata variavata ntanrau vare qua inraikyava nruqua tintema kyeta harahara ti varura.

¹⁰ Mwihua vora nraantantamwa kye varuvarovata mwihua raqani aanrai vahura mwiaqo nraakye qora kyauquru torara kutuqiro quariva vahura.

¹¹ Kainyaaqavanto mwitaama vahuvaro nyaamwunyaava mpovanto mwihuaqaa ntaqikyiqiro vi varura. Nyaamwunyaava mwiva nai mupi vevaveva mwutukyara vuraqi ntaqikyivaruva mwia nrutu Hivuru quaqitairo tirero *Apantonivave* tura. Mwaa quaraqitai tirera *Vaisi Taiqakye Varivave* tita.

¹² Qio riaate, kainyaaqavanto mwatani varihua uaqiamaqiro quari entava taiqa viraro qaiqaa nraakye qora qoraqama nyataariva taara inraikyaa qatima vahiananro. Mwianra tirerave.

Nampa 6 vanto nai ntoma vuata kyorara tura

¹³ Nte variqana taqaavaro nyaamwunyaahua 7 nramwuqitairo nampa 6 vanto nai ntoma vuato kyovana nte mwiaqaatai riasa varo kori tainta Kotira vuqaa vahu taintara hini hini vitiqitairo qua tura.

14 Mwiqitairo quavanto nyaamwunyaanra nampa 6 mwianra mwitaama tiro: Nyaamwunyaahua taaratana taaratana rupa taihata nramanri nronra Iuparetisiqi variahua huvantu kyairata qati quate, tuvaro huvantu kyora.

15 Mwinramwuhua variqata mwi ihirave mwi torarave mwi entararave tire vekyaqa hiararo tiri huvantu kyairaqe qio mwi kyaiqara nraahu varaqi quare timwa kyeta, terama teta varuvaro mwinramwuhua huvantu kyovata mwihua mwatani varu nraakye qorahua tukyama kyeta taarampotanaqaa vateta taaratana qati kyeta kuaa mwiaqaa varu nraakye qorahua ntuqutu taiqa kyarera vura.

16 Mwihua ntaqu vaisihua varirerata airivanto ntaqu vaisihua qosi mwoqaqaa varura. Airivanto 200,000,000 vanto variavo tuvana riaavarama.

17 Nte ruvaata taqamwaqi viqana vaisi mwi-huavata mwihua qosivata taqaavarama. Mwi vaisihua mwetokyaqaa ntumwaquto inraikyava qia auru votima kyero nraanreqahuva vahuvaro vakora vahuvaro qaamiantaqatova vahura. Mwitaama vahuvaro mwihua qosi qiata vahirero rai ni vairi qiata voti huva vahuvaro qosi mwihua nyoqitairo qiavantovata qia munravantovata oriqaatairo qia itovavata mwihua nyoqitairo nritareqaro vi varura.

18-19 Qiavantovata qia munravantovata ori qia itovavata qosi nroqitairo nritara nritara hiqaro nraakye qora ri varura. Mwihua qosivanto nai nroqitairo nraakye qora ruqiro viqaro mwihua ru kyero nkyiari riqanaqovata nraakye qora ri

varura. Qosi riqana mwiva vahirero quaiha qiata voti huva vahuvaro mwiaqotairo nraakye qora kuti varura.

²⁰ Hini qati varu nraakye qorahua, mwihua hia nkyiari qora inraikya qaqira kyaraitita, nkyiari qora kyaiqa utura mwianra nraahu qamwataqita viqata varura. Mwihua mpo inraikya koriqotai utu teta, mpo inraikya munimaqotai utu teta, mpo ori mpo oriqotai utu teta, kyatarigo utu to inraikyava, ekyaa mwi inraikyava hia taqero riero nrohira qakyaa hu inraikyava vahuvara nraakye qoravanto mwi inraikyarara tiri mwanriqa utu taunanrave timwa kyeta, mwi inraikyara qamwata mwateqata vaananravata qamwataqita vura.

²¹ Nraakye qoravanto mwitaamaqi viqata mwihua nkyiari vaisi ru kyora hia mwianra nronraqama kye riaraitita, nkyiari vaana kyaiqa vare varura hia qaqira kyaraitita, api qaraqita nrohura hia qaqira kyaraitita, mpuara varo kyaiqara hia qaqira kyaraitita, uaqia hi kyaiqara mwia qati nraahu utuqi vi varura.

10

Ququrama to mpukura pata mpukuara tura

¹ Mwihua mwitaa hi varuvana nte variqana taqaavaro nyaamwunyaava mpo, kepukyavanto nyaamwusairo tumi varura. Mwia tuavaaqa vahirero tonamwu vahuvaro qiatani haunrikya-vanto ututuma tero vahura. Mwia virivanto vahirero huarivanto itaintema kyero ite varuvaro mwia kyuqutanavanto qia auru nraantan-tamwa kyero ite varura.

2 Nyaamwunyaanra mwamwantavanto mwitaama vahuvaro nai kyauquqi pata mpuku iri kyero tu varero tuminro nai kyuqu tuananra kyaarera nronraqa vatero nai kyaantaaqa kyuqu mwia mwataqaa vatero.

3 Mwiaqaatairo mwiva aakyara ntamwa kyero vairi raioni qua taanaanra tuvaro nyaanruva 7 nani nronraqama kyero qua tura.

4 Nyaanruva mwitaa tuvana nte variqana nyaanruva qua tura mpukuqi qara ntirera hiavaro nyaamwusairo qua mpovanto tiqaro, Nyaanruva 7 nani ti quara mwini uqeta kyaante. Hia mwi quara qara ntumwa taante, tiro.

5 Mwitaa tuvana nte variqana taqaavaro nyaamwunyaava nai kyuqu hini nramanriqaa vatero hini mwataqaa vatova, mwiva nai kyauqu nyaamwuni tuaahera kyero ⁶ Kotira nrutu ntero tiqaro, Kotiva ekyaa enta qati variqi vi varivave. Mwiva nyaamwuvata ekyaa nyaamwuni vahi inraikyaravata utu kyero vatero, mwatavata ekyaa mwataqaa vahi inraikyaravata utu kyero, nramanri nronravata ekyaa inraikya nramanri mwiqi vahiravata utu taivave. Nte Kotira nrutu nteqana mwaa quara qutaa qua nraahu tirerave. Kotiva nai utirera qiani kyaiqara hia vari kyero utuananrove.

7 Nyaamwunyaahua 7 nramwuqitairo nampa 7 vanto ekyaaara variva, mwiva nai ntoma vu-ata kyairaro Kotiva nai uqeta tai quara taiqa kyaananrove. Mwiva mwi quara nai kyaiqa vaisi poropeti vaisi haaru timwa nyunrave, tiro.

8 Mwiva mwitaa tuvaro nyaamwusairo quavanto, vaakya riaava quava qaiqaa nianra

tiqaro, Nyaamwunyaava siviro nai kyuqu mpo nramanri nronraqa ntamwa tero mpo mwataqaa ntamwa taira kyauquqitaira pata mpuku ququrama taira iri kyaira varaante, tuvana ⁹ nte nyaamwunyaanra mwia uro mpuku mwianra mpiante qiavaro mwiva nianra tiqaro, Mwaa mpukura vara kyera nraante. Mwi mpukuva i vikyokyaqi viqaro qoraqamama uka quananrove. E mwi mpukura nroqi nrainranro kyaagavanto viti hintema kyeroma viti hiananrove, tiro.

¹⁰ Mwitaa tuvana nte mwia kyauquqitaina mpuku mwia vara kyena nraavarave. Nte nroqi nreqana taqaavaro mwi mpukuva kyaaga votima kyero viti huvana nte nrapitama kye taqaavaro ni pikyokyaqitairo mpoqama kyero uka vurave.

¹¹ Nte mwi mpukura nramwa taiqa kyaavaro ni timwa mpiro tiqaro, E qaiqaavata Kotira mwakyaakya qiante. E ekyaa mwatanaave, eqara vaisi upi vaisi mpo mwatanaa mpo mwatanaave, mpo qua mpo qua ti vari nraakye qorahuave, mwatani vunyaa vaisi variahuave, ekyaa mwihua mwihua Kotira qua qovarama kye timwa nyiante, tiro.

11

Kotira qua timwa nyiqi vi varu vaisitanahuara tura

¹ Mwiva mwitaa timwa kyero kyairiqa mpoqia ni mpiro tiqaro, Sivira kyairiqaqotaira uro Kotira nraamwu mwatama kyera, quara vahi aasau ru kyeqata qia quara mwate varia taintara,

mwiavata mwatama kyera, nraakye qora Kotira nraamwuqi variqata mwia nrtutu tuaahere vari-ahua, mwiheuavata kyaara ntumwa kyaante.

² Kotira nraamwu mwateqarama hiana nraamwu vara ututu vahiaru mwatukyara mwataante. Mwi mwatukyara qati kyairata nraakiara mpo mwatanaa qumina mwatanaa, hia Kotira qua rie mwatanahua mwi mwatukyara ntevarave. Mwihoa taarampo ihi 6 tora variqi viqata Kotira mwatukya kyugera ntamwaqi vi varivaro ³ Kotiva nai qua timwa nyi vari vaisitanahua sitairata mwitanahua ua tuavaaga ututeta Kotira mwakyaakya mwi entara 1,260 enta variqi viqata timwaqi vivarave.

⁴ Kotira qua timwa nyiqi vi vari vaisitanahua oripi kyatari votima kyeta varivarave. Mwatani omwa taaratana Kotira vuqaa qupi kyero vataira, vaisi mwitanahua omwa mwitana votima kyetama varivarave. ⁵ Nraakiara mwi entaraqaa mwitanahua varivaro mpovanto mwitana uaqiama nyatarera uti varirera, mwitanahua nyoqitairo qiavanto qovara hiro mwihoa itamwa tatoqa kyaananrove. Mwitanahua mwitaama kyeqatama nkyiari nramwutaahua rivarave. Taha tahuave mwitanahua qoraqama nyatarera utivera, mwitanahua mwitaama kyeqata mwihoa taiqaqita vivarave.

⁶ Mwitanahua mwi entaraqaa Kotira qua timwa nyiqi vi varivaro mpo kepukya mwitanahua nyinrata mwitanahua qioma nyaamwu tita taivaro hia vati ntuananrove. Mwitanahua varivaro mpo kepukya nyinrata mwitanahua qioma nrumwu nramanri

mpohira tuqasaa kyaivaro nraanre nramanri utuquananrove. Mwitanahua varivaro mpo kepukya nyinrata mwitanahua qiove tivera, nkyiari kyakya hianinraqaa mwatani varihua ntuqutivata mpo qara mpo qarama kyero nriqa quani inraikyara varevarave.

⁷ Mwitanahua Kotira qua timwa nyiqi vivaro mwiaqaatairo mupi veva veva mwutukya vi-raqitairo qaakyau vairi voti hiariva mwiqitairo qovarama viro uro mwi vaisitanavata ntaquqiro viro mwitanahua ru kyaananrove.

⁸ Qaakyau vairi voti hiva mwitanahua ru kyairaro mwitana mwamwantavanto mwatukya nronra mwiqi aanraqaama vahiananrove. Mwi mwatukyaraqi haaru mwitanahua vunyaa vaisi kyatariqaa ru kyorave. Mwi mwatukyara mpo nrutu mwiqata Sotomive, Isipive, tivarave.

⁹ Mwiva mwitana ru kyairaro mwitana mwamwantavanto aanraqaa qati vahirata ekyaa mpo mwatanaa mpo mwatanaahua eqarave upivantove, mpo qua mpo qua tihua mwitanahua mwamwanta nrumu taqeta tiqata, Mwitanahua mwamwanta qati kyaivaro vahiarive. Hiamu mwitana mwamwanta quntaate, tivaro mwihua mwamwantavanto taarampo iheravata mpo ihera hinivata qati aanraqaa vahiananrove.

¹⁰ Mwi entara mwitanahua mwamwanta aanraqaa qati vahirata mwatani varihua mwitaama tivara, Mwiva mwia ru kyaihata mwianra tirevata qamwateqatama varuro. Mwitanahua qati variqata tiri nronra muaanra timwiavata uaqiama kye variqi vi varunanrave, tivarave.

Mwatani varihua mwitaa timwa kyeta qamwateqatama ihi timwaqi viqata kyarave, mpo inraikyave, nai mwi nai mwimaqi vivarave, tiro.

¹¹ (Nyaamwusairo quavanto nianra mwitaama kyero nraakiara qovara hianinranra ni timwa mpuvana nte Ioniva ruvaata votima kyena variqana taqaavaro) mwi vaisitana mwamwanta taarampo entavata mpo ihera hini entavata aanraqaa qati vahuvaro mwiaqaatairo Kotiraqaatairo nraaihovanto mwi vaisitanahuaqi vuvata mwitanahua sivita varuvata nraakye qoravanto mwitanahua taqovaro nyaatu qatovata aatu hiqata varura.

¹² Mwihua aatu hi variqata mwihua riovaroro nyaamwusairo quavanto paa tiro mwitanahuara tiqaro, Mwaini nriate, tuvata mwitanahua tonamwuqi nyaamwuni vi varuvata mwitana nramwutaahua mwihua tage varuvata nyaamwuni vura.

¹³ Mwitanahua nyaamwuni vuvaro qamwanrama kyero mwaturavanto nronraqama kyero tura. Mwatura nronraqama kyero tiqaro mwi mwatukyara kyauqurutanaqa tukyama kyero 9 qati kyero kuaa mwia taiqa tuto kyero. Mwi mwatukyara taiqa tuto kyero nraakye qora airinti 7,000 nraakye qora ru taiqa kyora. Nraakye qora airinti ru taiqa kyovata qati varu nraakye qorahua mpoqama kyero nyaatu qatovata aatu hi varita tiqata, Qikye, Kotiva nyaamwuni varira okyaravanto kepukya okyarave, tura. (Mwitaa tuvana nte ruvaata taqeqana mwi inraikyara mwi inraikyara taqaavarave. Ekyaa mwi inraikyava nraakiara qutaa qovara hiananrove.)

14 Nraakiara mwatani varihua anoma kyeta uaqiama vita vari entara taara entara qara ntumwa taurave. Rie varivaqena nronra enta nampa 3 entara timwa nyianri.

Nyaamwunyaava nampa 7 vanto ntoma vuata kyorara tura

15 Nte ruvaata tagaavaro nyaamwunyaava 7 nramwuqitairo nampa 7 vanto ekyaara varuva ntoma vuata kyovaro nyaamwusairo quavanto nronraqama kyero tiqaro, Mwaa entaraqaatairo Saataaniva tumitarairaro tiri nronravantovata mwiva titai vaisivavata nritareta mwaa mwataraqaa ntaqikyiqita vivarave, tiro.

16 Quavanto mwitaa tuvata nronra vaisi 24 vaisinramwu Kotira vuqaa nkyiari taintaqaa nkyiari taintaqaa mwatakyaa vita varuhua, mwihua mwi quara rieta mwiaqaatai mwihua mwatasata tumu ntita nkyiari siri mwatani vateta Kotira qamwata mwate varita tiqata,

17 Nronravanto, e kepukyavanto variqara ekyya inraikya nraatara kyera variaravave. E qati variqira vi variaravave.

Haaruvata e qati variqira vi varuravave.

E kepukyaga hiqara nraakye qoraqaa ntaqikyirera

uti variarata tire iara qamwateqa varuro.

18 Mpo mwatanaa mpo mwatanaahua raraqa tovata

variqi vu entava taiqama viho.

Mwaa entara i raraqa tairara

variqira vira entavama nri ntaiho.

Mwaa entara e qutu vihua ko tira entavama nri ntaiho.

I kyaiqa vaisi poropeti vaisivata,
 ekyaa i nraakye qoravata, nronra vaisive pata
 vaisive,
 iara nronraqama kyeta
 rie vari nraakye qorahua varivara
 mwaa entara e mwihua qamwata nyategara
 e mwihua nkyiari kyoqaa nyina entava nrin-
 taiho.
 Mwaa mwatara uaqiama kyaahua varivara e
 mwihua
 nkyiarivata uaqiama kyera entavama nri ntaiho,
 tura.

¹⁹ Mwihua mwitaa tuvaro Kotira nraamwu
 nyaamwuni vahu nraamwunra qesavanto qatua
 viro vahuvana nte taqaavaro Kotiva nraakye
 qora kyapata kuaaqi variate timwa to quara
 vokuheqi nraamwu mwiqi vahura. Mwiqi
 vahuvaro mwiaqaatairo aaquakyaavanto mpo
 uti varuvaro nyaanruva nruqua ti varuvaro
 mwatura ti varuvaro kaapura vati nti varurave.

12

*Nraakyeravata, evari voti hura nronra qumina
 inraikya qaakyau inraikyaravata, tura*

¹ Mwitaamaqiro vi varuvana nte Ioniva
 variqana taqaavaro nyaamwuni nai nraahumwa
 mpo qara hu inraikyava qovarama viro vahura.
 Nraakye mpovanto mwini varuvaro mwia
 tuavaaqavanto vahirero huari vu nraahu
 vahuvaro mwia kyuqu mwemwani toravanto
 vahuvaro mwiva qiataqaa qovora 12 nramwu
 tovaqa qutaantema kyero qutero varura.

² Mwi nraakyeve nraaqiara tuaqa huva nraaqiara mwatarera hiro atura ntiqaro kye kye timwaqiro vura.

³ Mwi nraakyeve nyaamwuni varuvaro nai nraahumwa mpo qara huva mpo inraikyavan-tovata nyaamwuni varura. Mwini qaakyau in-raikya evari voti huva qaqira qutaava mwia qiata 7 nramwu vahuvaro kyaava 10 nramwu vahu-varo ekyaa nai qiata kuaiqia kuaiqiaqaa nronra vaisi tovaqa qutero varura.

⁴ Mwi inraikyava nyaamwuni variqaro nai riqanaqotairo qovora aahoqura kuaasataa vahura ntupi kyero mwatani kyero qovora aahoqura taarasataa vahura qati kyora. Qaakyau inraikya, evari voti huva nronra qaqiraqutaava, mwiva uro nraakye vuni siviro variqaro mwiva nraaqiara mwata kyairaqe nraankye timwa kyero varura.

⁵ Varuvaro nraakye mwiva qoraisi nraaqiara mwata tovaro nraaqiara mwiva nronra tuemwa viro qaini kyaamwu tuteo variqi viqaro ekyaa mwatanaaqaa ntaqikyariva varuvaro qaakyau inraikya mwiva nraaqiara mwia ru kyero nran-renra huvata nraaqiara mwia ntavihi kyeta uro Kotiva nai taintaqaa varunani kyora.

⁶ Mwia nraaqiara ntavihi kyeta varaqita uro ky-ovaro mwi nraakyeve hiantero qumina mwatani Kotiva mwi nraakyerara rieqaro terama kyero vatonani vuva uro mwini variqaro 1,260 enta variqi vuvata mwiaqaa kyuqema kyeta ntaqiky-iqui vuvaro varura.

⁷ Mwi nraakyeva mwini varuvaro nyaamwuni ntaquva nronraqama kyero qovara hura. Qovarama vuvaro nyaamwunyaava nronravanto, Maikerivavata nyaamwunyaahua mponramwuvantovatama kyeta qaakyau inraikya evari voti hura mwiavatama kye mwia kyuquqaa vitinto vaanahua mponramwuvatama kye ntaqura.

⁸ Ntaquvaro Maikerivavata nyaamwunyaahua mwia kyuquqaa vitintohua kepukyaqama kye ntaquqi vita qaakyau inraikya evari voti hura mwiavata, mwia kyuquqaa vitintohua mwihuvata, nraatara kyora. Mwihua nraatara kyero qaakyau inraikya mwianra tiqaro, E hiam qio mwaini nyaamwuni varinanrave, Nyaamwunyaahua i kyuquqaa vitintaahua, mwihuavata hiam qio mwaini varivarave, tiro.

⁹ Timwa kyero qaakyau inraikya evari voti hura mwia nyaamwusairo mwata mwaini mwaamwi tuto kyorave. Qaakyau inraikya evari voti huva mwiva haaruaa qarura mwia nrutu Nramwutaavave Saataanivama variro. Saataaniva ekjaa mwata mwaaga variahua unra qua timwa nyi varivama variro. Mwiavata, nyaamwunyaahua mponramwuvanto mwia kyuquqaa vitintohuvata, nyaamwusairo mwatani vara mwaamwi tuto kyorave.

¹⁰ Tuto kyovana nte variqana riaavaro nyaamwusairo quavanto mwitaama tiro:
Mate Kotiva nraakye qora huvantu nyataani entava
nri ntaiho.
Kotiva kepukyaqama kyero nraakye qoraqaa ntaqikiqiro virerove.

Kotiva titai vaisiva, mwivavata mate nron-
raqama viho.

Mwitanahua Saataaninra nyaamwusaita
vara mwaamwi tuto kyaarave.

Saataaniva mpo enta mpo enta Kotira vuqaa
variqaro

tiri qata vakyaahuaqaa qua vatarera uti varira
mwitanahua mwia vara mwaamwi tuto kyaar-
ave.

¹¹ Tiri qata vakyaahua Saataaninravata ntaquqi
viqata

sipisipi nraati mwia nraanreço

Saataaninra nraatara kyaarave.

Mwihua Kotira qua timwaqi viqata

Saataaninra nraatara kyaarave.

Mwihua Karaisirara rieqata hia nkyiari
mwataqaa kyuqema

varirara nronraqama kye riemwaqi viraitita,

hia aatu hiraitita, qioma qutu quananrave timwa
kyeta,

mwihua Saataaninra nraatara kyaarave.

¹² Mwihua mwitaamaqi viqata

Saataaninra nraatara kyaarara tita,

nyaamwuvantovata, nyaamwuni variahuavata,

nkye mwihuara qamwateqata variate.

Nte mwataravata nramanri nronranravata po
tuqo.

Saataaniva mwini variqaro mwiva ntapihi kyai-
haro

mwiva taiqaari entava qaumaqa iharora tiro,

nai mwia mpoqama kyero raraqa te variharo
variho, tiro.

¹³ Nyaamwusairo quavanto mwitaa tuvana
nte taqaavaro qaakyau inraikya evari mwia vu

nraato ntapihhi vuvaro mwiva tiqaro, Qikye ni vara mwaamwi kyaavanama mwatani varuqo, timwa kyero mwiva siviro nraaqiara mwatato nraakyera, mwia vataqiro rirero uti varura.

¹⁴ Evari nronra uaqia huva mwia vataqiro rirera uti varuvata nraakye mwia kyaahaqa hiqata mwianra rieqata mwata terama tonani hia vaisivata varunani quminasata hitero uro taarampo ihivata hini ihivata variraro evarivantove qaruravantove mwia hia ruarive tita, memonra nraakya taaratana mwunra.

¹⁵ Mwuvuro nraakyevento hianta vi varuvuro qaruravanto nai nroqitairo nramanri vihi kyovaro mwi nramanriva humwunra votima kyero nteqaro mwi nraakyera vataqiro viqaro mwia raaqu kyarera huvaro ¹⁶ mwatavanto nraakye mwia kyaahaqa hiqaro nai nro qaqaama kyero nramanri mwia nramwa taiqa kyero.

¹⁷ Nramanri nramwa taiqa kyovuro evarivanto nraakye mwianra raraqa tovaro mwiva mwia nraaqiara hini uhuavata ntaquariva viro. Mwiva uro Kotira qua riohuavata, Karaisiva timwa nyu quara riohuavata, ntaqirero vura. ¹⁸ Ntaqirero vuva uro evari voti hiro qarura voti huva kyaarera nronra tokyani siviro varura.

13

Qaakyau vairi voti huva kyaarera nronraqitairo qovarama vurara tura

¹ Nte variqana ruvaata taqe variavuro kyaarera nronraqitairo qaakyau inraikyavanto qovarama viro. Mwi inraikyava vahirero kyaava 10

namwuwu mwia mwamwantaqaa vahuvaro mwia qiata 7 namwuwu vahuvaro mwia kyaava mpoqaa mpoqaa nronra vaisi tovaqa vahuvaro mwia qiata mpoqaa mpoqaa Kotirara uaqia hi quara tu nrutuva vahura.

² Nte taqaavaro mwi inraikyava qaakyau vairi, *repaati* vairi voti huva vahuvaro mwia kyuquvanto aasau *mpea* kyuqu voti huva vahuvaro mwia nrovanto vairi *raioni* nro votima kyero vahura. Mwi inraikyava qaakyau vairi votima kyero varuvaro evari nronra mwiva nai mwia votima kye variarive tiro, mwia vara nronraqama kyero nai kepukya okyara mwia mwinro nai ntaqikyu kyaiqara mwia mwunra.

³ Qaakyau inraikya evari mwiva nai kepukya qaakyau vairi mwia mwuvana nte taqaavaro mwi inraikyara qiata mpo teqa kyovaro qauma qutu quariva vahuvarovata qaiqaa tavanta viro qio vahura. Mwia qiata mpovanto qutu quataara vahuvaro tavanta vuvaro qati variqiro vi varuvatara tita, mwatani varuhua nrihanrama vita mwi inraikyarara kepukyavantove timwa kyeta, mwia vataqi vi varura.

⁴ Evari qora inraikya mwiva nai kepukya qaakyau vairi voti hura mwia mwunranra tita, mwatani varu nraakye qorahua qaakyau vairi mwia nrotu tuaahera kyeta tiqata, Qaakyau vairivanto nraataraarivama variho. Hia mpovanto mwia nraatara kyaananrove, tura.

⁵ Mwi entara Kotiva qaakyau vairi mwia qati kyovaro mwiva nronraqama viro variqaro 42 tora variqiro viqaro Kotirara mwaaqu uaqia hi quara timwaqiro vi varura.

⁶ Mwiva nai nro qaqaama kyero Kotirara uaqia hi quara tiro, mwia mwatukyaravata uaqia hi quara tiro, ekyaa nyaamwuni varuhuaravata uaqia hu quara timwaqiro vi varura.

⁷ Mwitaa timwaqiro vi varuvaro Kotiva mwia qati kyovaro mwiva Kotira nraakye qoravata ntaquqi viro mwihua nraatara kyora. Mwiva mwihua nraatara kyero qaakyau vairi voti huva, mwiva nronraqama viro ekyaa mpo mwatanaa mpo mwatanaahua eqarave, upive, ekyaa mwatanaa mpo qua mpo qua ti varuhuave, mwiva ekyaa mwihuaqaa ntaqikyiqiro vi varura.

⁸ Nte ruvaatakyaa mwi inraikyava nraakiara qovara hianinra taqaavarave. Nraakiara ekyaa mwatani varihua mpo mwatanaa mpo mwatanaavanto qaakyau vairi mwianra qamwataqi viqata mwia nrutu tuaaherevarave. Haaru mwata mwaa hia ututo entara Kotiva nraakye qora nrutu mpukuqi qara ntumwa tohua, mwihua nraahuma vairi nrutu mwia hia tuaaherevara. Mpuku mwia qati variqi vihua nyutu vatai mpukuva vaiharo haaru sipisipi nraati ru kyova, mwivama mwi mpukuraqaa ntaqikyivi variro.

⁹ Nkyi su nyaato vahirera, nkye mwaa quara okyarara vu nraato tita ntapihiata.

¹⁰ Mwia ntavaaqavu kye rupate vaisiva varirata mwihua mwia ntavaaqavu kye rupa kye-varave.

Paipaqotaita mwia rukye vaisiva varirata mwihua mwia paipaqotaita ru kyevarave.

Mwihua mwitaamaqi vivata nkye Kotira nraakye qoravanto Kotirara riemwaqita vira kepukyaqama kyeta tutaata.

Qaakyau vairi voti huva mpovanto mwataqitairo qovarama vurara tura

¹¹ Nte variqana ruvaata taqaavaro qaakyau vairi voti huva mpovanto mwataqitairo qovarama vura. Vairi mwia kyaava taaratana sipisipi nraati kyaavatana voti huva mwia mwamwantaqaa vahuvaro evari qora inraikya mwia qua votima kyero tura.

¹² Mwia quavanto mwitaama vahuvaro qaakyau vairi mwiva nronraqama viro vuni varura qaakyau vairi mwia kyaiqa nraahu vararero variqaro mwia kepukya kyaiqa okyara vareqaro ekyaa mwatani varuhuaqaa ntaqikyiqiro viqaro vuni varu vairira mwia qiata teqa kyovaro tavanta vuvaro qati varura, mwianra kepukyaqama kyero tiqaro, Nkye mwia nrutu nraahu tuaaheraqita quate, tiro.

¹³ Mwitaa timwa kyero nraakiara qovara huva qaakyau vairi mwiva variqi viqaro nronra kyaiqa nraahu vare variqaro nraakye qora suqaa variqaro mwiva tuvaro nyaamwusairo qiavanto mwatani tumuvata nraakye qora taqora.

¹⁴ Mwiva vuni varu vairira kyaahaqa hiqaro nronra kyaiqa varaqiro viqaro nraakye qora unra utu kyovatarata tita, nraakye qora mwatani varuhua mwianra qamwataqi viqata vuni varu vairira, mwia qiata teqa kyovaro tavanta vura, mwia nrutuvanto viriniqa hiarive tita, mwanraquhave mwanrahave utu mwatora.

15 Nraakye qoravanto vuni varu vairira mwia mwanraqura utu tovaro nraakiara qovarama vuva qaakyau vairi mwia Kotiva qati kyovaro mwiva nai nraaiho vuata kyovaro mwanrahavanto qakya hiro qua tiqaro varuvata nraakye qora mpo uhua mwia nrutu hia tuaaherohua varuvaro mwanraqura ututo inraikyava mwiva mwihua qio ru kyaariva varura.

16 Mwanraquravanto mwitaama vahuvaro nraakiara qaakyau vairi qovarama viro varuva variqaro ekyaa nraakye qora nronra vaisive, pata vaisive, airi inraikya vatohuave, hia airi inraikya vatohuave, karavu vaisive, qati varu vaisihuave, mwiva mwihuara kepukyaqama kyero tiqaro, Mwaa nampaara nkyeta kyauqu tuananranivata, nkyeta tiriqaavata, vataate, tuvata nkyiari kyauqu tuananranivata tiriqaavata nampaa vatora.

17 Qaakyau vairi mwia nampaave, mwia nrutuve, hia varo vaisira mwianra qaoqama tovaro mwi vaisiva hia qio kyoqaama kyero mpo inraikya varero hia nai vato inraikyara nyiqanro munima varorave.

18 Tiri tivu tinraato kyuqema kye vahirera, tire qioma qaakyau vairi mwia nampaa okyara ntapihiananrave. Mwi nampaara okyara vahirero vaisi nrutuma vahiro.

Nampaa mwia vahirero 666.

14

Taaqi Saioniqaa ntuvaantuama vita varura taqorara tura

¹ Nte variqana ruvaata taqaavaro sipisipi nraati mwiva taaqi Saioniqaa siviro varuvata mwia kyapata 144,000 nraakye qora varuvaro mwihua tirigaa sipisipi nraati nrutuvata mwia qora nrutuvata qara ntumwa tovata varura.

² Mwihua mwini varuvana nte variqana riaavaro nyaamwusairo quavanto nramanri nruqua taarave, nyaanruva nruqua tintema kyerove, ti varura. Nte riaavaro vaisi airivanto kitaa ntuavaro nruqua tintema kyero qua ti varuvata ³ nraakye qora 144,000 airivanto sivita variqata Kotira tainta nronra vuqaa variqata, mwihua qati variqi vi varu inraikyara taaratana taaratana suqaa variqata, mwihua 24 vaisi nronranramwu suqaavata variqata, qaraakya ihi timwaqita vi varura. Sipisipi nraati mwiva mwihua mwatasairo huvantu nyatorara tita, 144,000 nraakye qora mwihua nraahu mwi ihira timwaqi vi varura. Mwihua nraahu mwi ihira riovata mpohua hia mwi ihira riora.

⁴ Vaisivanto hia nraakyevata nrohintema kyero mwi nraakye qorahua Kotirara nraahu riemwaqi viqata sipisipi nraati mwiva taini tainive virera hunani mwi nraakye qorahua mwia nraahu vataqita vi varura. Mwatani varu nraakye qorahuaqitairo mwihua nraante huvantu kyero sitaairo uro Kotiravata sipisipi nraativata mwi-tanahua nyunra.

⁵ Uro nyuvata mwi nraakye qorahua hia unra qua timwaqi vuvaro hia mpo quavata mwihuaqaa vahuvata kyuqe kyaiqa nraahu vare varuhua varura.

*Nyaamwunyaahua
taqorara tura*

taaramponramwu

⁶ Nte Ioniva qati nraahu ruvaata tage variqana taqaavaro nyaamwunyaava mpovanto nyaamwu virisata hitero vi varuvaro Kotiva mwia titero uro mwatani varihua mpo mwatanaa mpo mwatanaahua eqarave, upive, ekyaa mpo qua mpo qua ti variahuave, mwihua kyuqe mwakyaakya ekyaa enta qati variqi vi quara timwa nyiante timwa kyero mwia titovaro mwiva nyaamwu virisata nrohiqaro ⁷ paa tiro aakyara ntero tiqaro, Kotiva nraakye qora ko qiari entava nri ntaihatara tita, nkye Kotirara aatu hiqata mwia nrutu tuaaheraate. Mwiva nyaamwuvata, mwataavata, nramanri nronravata, rumwu nramanrivata, utu tairave. Mwia nraahu qamwata mwateqata tiri mwanriqavanto variho, qiate, tiro.

⁸ Mwitaa tuvaro mwia nraakiara nyaamwunyaava mpovanto mwia nraakiara viqaro mwitaama tiro, Papironi mwatukyavanto taiqama viho. Mwi mwatukyava uaqia hi kyaiqara nraahu utuqi viqaro ekyaa mpo mwatanaa mpo mwatanaahua ni uaini nraate tuvata mwihua nreqata mwihuavata api qaraqita vi varurave, tiro.

⁹ Mwitaa tuvaro mwitanahua nyaakiara nyaamwunyaava mpovanto mwitanahua sataqiro viro paa tiro aakyara ntero tiqaro, Vaisi mpovanto qaakyau vairi qamwata mwateqaro ni mwanriqave timwa kyero, mwia nampaa nai tiriqaave, nai kyauqu tuananranive, vatairera,
¹⁰ Kotiva mwi vaisirara mpoqama kyero raraqa

tairaro mwianra ni uaini nreqanro ni raraqa taani okyarara taqaananrovema qiananro. Kotiva hia qihaakyama kyero mwi vaisira ru mwataanarove. Kotira mpoqama kyero raraqa tairaro uaqiama kyero mwi vaisira ntugutu mwataanarove. Kotiva mwi vaisira ntugutu kyairaro mwiva nyaamwunyaahua kyuqehua suqaavata sipisipi nraati mwia vuqaavata variqaro nronraqama kyero qia itaaninraqi nriqintuna uka quani qiava itaaninraqi variqiro viqaro nronraqama kyero atura ntiqaro varianarove.

¹¹ Mwiqi variqiro viraro mwi qiava hia qiparaitiro, qati nraahu ekyaa enta itamwaqiro quananrove. Mwiqi varihua ekyaa enta itamwaqiro quananrove. Nraakye qora qaakyau vairivata mwia mwanraquhavata qamwata mwateqata tiri mwanriqave tiqata mwia nampaavata varehua, mwihua entaqi ihera nronraqama kye qia itaaninraqi hia tekyavata ihua ekyaa enta atura ntiqata variqi vivarave, tura.

¹² Mwi quara rieqanama nte Ioniva nkyiara tiqana, Nkye Kotira nraakye qora variqata kepukyaqama kyeqa Kotira qua riemwaqita quatemala, tuqo. Nkye Iesusirara nraahu nraato tuqi quaterama, tuqo.

¹³ Qio nyaamwunyaava mwitaa tuvana nte variqana riaavaro nyaamwusairo quavanto ni-anra mwitaama tiro, Mwaa quara qara ntumwa taante. Mate mwaa entaraqaatai nraakye qoravanto Kotira kyaiqa varaqi vita qutu vihua varivaro Kotiva mwihua kyuqema nyataanarove,

tiro.

Nyaamwunyaava mwitaa tuvaro Kotira mwanraquravanto tiqaro, Qutaama qiaro. Mwi nraakye qorahua muaanra varaqi vira qaqira kyeta uro tekya hivarave. Mwihua vare kyaiqava kyuge kyaiqa vahianinranra tita, mwi kyaiqaravata vare vihua uro nyaamwuni tekya hivarave, tiro.

Mwataqaatairo kyara vanturara tura

¹⁴ Mwitaa tuvana nte variqana taqaavaro tonamwu turomunra vahuvaro mwiaqaa mpovanto mwatakyaa viro varura. Mwia viri vahirero nte mwatani mwatatai nraaqiarava varuqo tu vaisira viri voti huva vahuvaro qiataqaa kori tovaqa qutero kyauquqi paipa mpoqama kyero vaihora tutero varura.

¹⁵ Varuvaro mwiaqaatairo Kotira nraamwuqitairo nyaamwunyaava mpovanto veva ntero iro tonamwuqaa mwatakyaa viro varu vaisirara aakyara ntero tiqaro, E kyara vantira entava nri ntaiho. Ena paipaqotaira kyara vantu varera nriante. Mwatani kyaravanto naitarama viho, tiro.

¹⁶ Mwitaa tuvaro tonamwuqaa mwatakyaa viro varu vaisiva nai paipa tuto kyero mwatani vahu kyarara teqa kyero vantura.

¹⁷ Mwiva mwitaa huvana nte variqana taqaavaro Kotira nraamwuqitairo nyaamwunyaava mpovanto veva ntero mwivavata nai kyauquqi paipa mpoqama kyero vaihora tutero varura.

¹⁸ Mwiva veva ntero varuvaro nyaamwunyaava mpovantovata qiaqaa ntaqikyvi varuva,

mwiva Kotira qamwata mwateqaro qia quara to taintaraqaatairo nri ntero nyaamwunyaava paipa vaihora tutorara aakyara ntero tiqaro, Ena paipaqotaira mwatani ito uaini tintera mwia tamwa ekyaa teqa vare nriante. Mwi tamwava keko timwa viho, tiro.

¹⁹ Mwitaa tuvaro nyaamwunyaava mpovanto mwatani nai paipaqotairo uaini tamwa teqa kyero varero Kotiva uaini tati kyeqaro vataani tanunraqi tuto kyero. Tuto kyovaro mwi tanuva vahirero Kotira mpoqama kyero raraqa to tanuva vahuvaro ²⁰ mwiqi tuto kyovaro uaini tamwa mwia tati varuvaro mwi tanuva nronra mwatukya mwaaqani vahuvaro mwiqitairo tatito nramanriva nraanrevanto viqaro humwunra nramanri votima kyero nai nyianra 300 kiromitaa uto taiqora. Vaisi mwamwanta ekyaa nrapitama kyero qiata nraahu qoqaa vahi nramanrinra votima kyero nraanre mwiva nteqaro humwunra nramanri votima kyero nai nyianrani uto taiqora.

15

Nyaamwunyaahua 7 nramwuvanto variqata nraakye qora uaqiama nyate inraikyara tute varurara tura

¹ Nte Ioniva variqana ruvaata taqeqana nyaamwuni taqaavaro nronra inraikya nraahumwa inraikyavanto qovarama viro vahura. Mwini nyaamwunyaahua 7 nramwuvanto variqata nraakye qora qoraqama nyatarera hu inraikyara 7 nramwu qora inraikya tute varura. Mwi inraikyara nraakye qora

ekyaara nyivaro Kotiva nraakye qorara raraqa taariva taiqa quanantro.

² Mwihua mwia tute varuvana nte taqaavaro kyaarera nronravanto karaasi voti huva mwiqi mpoqi mpoqi qia ite varuva vahura. Mwitaama vahuvana nte taqaavata nraakye qora airivanto qaakyau vairi nraatara kyohua varura. Mwi-hua qaakyau vairivata mwia mwanraqura mwi inraikyara nampaa qara ntumwa tora nraatara kyeta uro kyaarera karaasi voti hura tokyani sivita variqata nkyiari kyauquqi kitaa voti hura Kotiva nyu kitaara tuteta varura.

³ Mwihua mwini variqata Mosesira Kotira kyaiqa vaisi ihivata, sipisipi nraati ihivata, timwaqi viqata mwitaama tita:

Nronrao, Kotio, i kepukyavanto nraatara kyero vaiho.

I kyaiqavanto nronra kyaiqa vaihatara tita, tire mwia taqeqata kyauqu ntukikinraaqateqa varuro.

E ekyaa mpo mwatanaa mpo mwatanaahua vunyaava variaravave.

I kyaiqa okyaravanto avuqavu okyara qutaa okyara nraahuma vaiho.

⁴ Nronrao, tavave i nraatu hia aatu hiananrove?

Ekyama i nraatu aatu hiqata varivarave.

Tavave hia i nrtutu tuaaheraananrove?

Ekyama i nrtutu tuaaherevarave.

Iqi nraahuma hia qora okyaravanto vaiharo

kyuqe okyaravanto nraahuma vaiho.

E avuqavuma kyera varaara kyaiqava

qoqaa vaihara variananranra tita,

ekyaa mpo mwatanaa mpo mwatanaahua

i kyaiqa taqeta uro i vuqaa variqata,
i qamwata mwateqata i nrutu tuaaherevarave,
tura.

⁵ Mwihua mwitaa timwa kyeta ihi timwa taiqa kyovana nte taqaavaro nyaamwuni Kotira nraamwu qesavanto qatua viro vahuvaro Kotiva nainive tu mwatukyava qoqaa vahura.

⁶ Mwitaama vahuvata nyaamwunyaahua ⁷ nramwuvanto nraakye qora uaqiama nyatarera hu inraikyara ⁷ nramwu qora inraikya tutohua, mwihua Kotira nraamwuqitai veva ntora. Mwinramwuhua veva nteta kyuge tuavaaqa takyuqi tuavaaqa utu teta mwetokyaqaa kori naaqunta voti hura rupa teta varura.

⁷ Varuvaro qati variqi vu inraikyara taaratana taaratanaqitairo mpovanto tanu ⁷ nramwu nyaamwunyaahua ⁷ nramwu nyunra. Mwi tanunra ⁷ nramwu kori tanu vahuvaro mwiqima Kotiva ekyaa enta qati variqiro vira mwia raraqa tova piqaro vahura.

⁸ Mwi tanunra nyaamwunyaahua nyuvaro Kotira peqa okyaravanto takyuqi varuvaro mwiaqaatairo qia munravanto viqaro Kotira nraamwuqi uro piqa vuvata mwia kyaara mpovanto hia qio mwia nraamwuqi vera ntaariva vahura. Nyaamwunyaahua ⁷ nramwuvanto nraakye qora uaqiama nyatarera hu inraikyara hia taiqa kyovaro qati vahurara tita, mwihua mwiqi viqeteva hia vahura.

16

Kotira raraqa tova piqa vu tanunra ⁷ nramwuanra tura

¹ Mwitaama vahuvana nte variqana ruvaata taqeqana riaavaro Kotira nraamwuqitairo quavanto nyaamwunyaahua 7 nramwuanra paa tiro aakyara ntero tiqaro, Kotira raraqa taiva piqai tanunra 7 nramwu vareta uto mwatani rauru kyaate, tura.

² Mwitaa tuvaro nyaamwunyaahua 7 nramwuqitairo mpovanto nai tanu varero uto mwatani rauru kyora. Rauru kyovata qaakyau vairi nampaa vareta mwi mwanraqurara qamwateta tiri mwanriqave tuhua, mwihua varuvaro mwihua mwamwantaqa tauma rumpuara uaqia huva qovarama viro mwihua mwamwanta nre varuvata varura.

³ Rumpuaravanto mwihua nre varuvata varuvaro nyaamwunyaahua 7 nramwuqitairo nampa 2 vanto tumu nai tanu kyaarera nronraqa rauru kyovaro ekyaa kyaarera mwiva tuqasaa viro qutu vu vaisira nraanre votima vuvaro mwiqi ekyaa qati variqi vi varu inraikyava vahuva ekyaa qutu taiqa vura.

⁴ Ekyaa qutu taiqa vuvaro nyaamwunyaahua 7 nramwuqitairo nampa 3 vanto nramanri nronraqaavata nrumwuqitai tumu nramanrinraqaavata tumu nai tanu rauru kyovaro mwi nramanrivavata vaisi nraanre tuemwa vura.

⁵ Mwitaa huvaro nte riaavaro nyaamwunyaava nramanriqaa ntaqikyivi varuva Kotirara tiqaro, I kuaaraqii nraahuma uaqia hi okyarava hia vaihara
kyotatavanto variaro.
E qati variqira vi variaravave.
Haaruvata e qati variqira vi varuravave.
E mwataama kyera nraakye qora ntuqutiqara

avuqavuma kyera mwitaa hiqara kyuqema hira
hiaro.

⁶ Mwihua i nraakye qoravata,
i qua qovarama kyaa vaisihuavata,
ru kyaavaro mwihua nraanrevanto raurirave.
Mwia kyaara e nkyiari ntuqutiqara
nraanre mwihua nyianrata nramwa kyaara
nte mwianra huviqaravema tuqo, tiro.

⁷ Nyaamwunyaava Kotirara mwitaa tuvana nte
riaavaro Kotirani mpo inraikya mpo inraikya
qia quara mwate varu taintaraqaatairo quavanto
tiqaro,

Nronrao, Kotio, i peqavanto mpoqiavata vaiho.
E mwitaa hiqara nraakye qora ntuqutiqara
avuqavuma kyera ntuqutuaro.

Nte mwianra qiovema tuqo, tiro.

⁸ Mwitaa tuvaro nyaamwunyaahua ⁷
nramwuqitairo nampa ⁴ vanto uro nai tanu
huari vuqaa rauru kyovaro Kotiva huari mwia
qati kyovaro huarivanto mpoqama kyero iteqaro
mwatani varu nraakye qorahua itamwa tatoqa
kye varura.

⁹ Huarivanto nraakye qora nronraqama kyero
ite varuvata mwihua Kotirara qora qua tita
tiqata, Mwivama nyaamwunyaahua sitaihata
mwihua nkyiari tanu rauri variavaro qora in-
raikyavanto qovarama vi variho, tita. Mwitaa
timwa kyeta mwihua nkyiari qora kyaiqa qaqira
kyeta Kotira nrutu tuaaheraataara vahuvata
mwihua hia mwitaa hura.

¹⁰ Mwihua hia mwitaa huvaro nyaamwun-
yaahua nramwuqitairo nampa ⁵ vanto nai tanu
uto qaakyau vairivanto mwatakyaa vi varu

taintaraqaa rauru tovaro qaakyau vairivanto ntaqikyu mwataraqaa enta hu inraikyava qovarama viro entamaqiro vi varura. Entamaqiro vi varuvata nraakye qoravanto mpoqama kye nriqa vu inraikyara vareqata nkyiari mwaaqinri toqe varura.

¹¹ Mwitaamaqi viqata mwihua nkyiari nriqa vura kyaaravata, nkyiari tauma rumpuara itora kyaaravata, Kotirara qora qua tiqata hia nkyiari qora kyaiqa qaqira kyaraitita, qati nraahu mwi kyaiqara utuqi vi varura.

¹² Mwihua nkyiari qora kyaiqa qati nraahu utuqi vi varuvaro nyaamwunyaahuaqitairo nampa 6 vanto nai tanu uto nramanri nronra, Iuperetisi nramanri mwiaqa rauru kyovaro mwi nramanriva tati viro huari vu nrinanyaahua nronra vunyaahua aanra vihi nyatora.

¹³ Mwitaa huvana nte taqaavaro qaakyau inraikya evari nronra voti hura nroqitairovata, qaakyau vairi nroqitairovata, Kotira qua unra qua tu vaisira nroqitairovata, vaana taaramponramwu vihaunta voti uhua qovarama vita varura.

¹⁴ Vaana mwinramwuhua Saataaninra vaanavanto nronra kyaiqa vare varuhua varura. Mwinramwuhua qovarama vita uro ekyaa mwatani varuhua vunyaahua rapateqata nrivage ntuvantua hita Kotiravata ntaquare tura. (Nte Ioniva ruvaata tageqana nraakiara qovara hianinra taqaavara.) Kotiva kepukyavanto ekyaa inraikya nraatara kyaiva variraro nraakiara mwiva ko qiani entava qaumato vahirata ekyaa mwatani varihua vunyaa vaisivanto

ntuvaantuama vita Kotiravata ntaqirera utivarave.

¹⁵ (Karaisiva nai uro ntantero tumuani entarara mwataama tiro): Riaate, Nte mpuara vaisi nraantantamwa kye tumuaninrave. Vaisivanto hia vaitaraitiro, vu ntapairi kyero nai tuavaaqaqa kyugema kyero ntaqikyivi variariva, mwi vaisiva qamwateqaro variananrove. Mwi vaisiva mwi entaraqaa nraakye qora suqaa nrohiqaro hia tokyia variariva hiama kyaurira inraikyia varaananrove, tura.

¹⁶ Nte ruvaata taqe variavaro vaana taaramponramwuvanto uro tunrenrasata, Hivuru quaqitai mwata mwia nrutu *Amaketoni* mwatave tura, mwini uro mwatani varu vaisihua vunyaahua ntuvaantuama kyovata ntaqirerata uti varura.

¹⁷ Ntaqirerata Amaketoni tunrenrasata ntuvaantuama vita varuvaro nyaamwunyaahua 7 nramwuqitairo nampa 7 vanto ekyaa tokyaaqaa varuva nai tanu virira nyaamwuni rauru kyovaro Kotira nraamwuqi vahu taintaraqaatairo quavanto paa tiro tiqaro, Taiqama viho, ¹⁸ tuvaro mwiaqaatairo aaquakyaa ti varuvaro nyaanruva nruqua ti varuvaro mwaturavanto nronraqama kyero ti varura. Mwaa mwatara ututo entaraqaatairo hia mwitaa hi mwaturava utuvata nraakye qoravanto taqorave. Mwi entara mwatura tiqaro nai nraahumwa mpo qarama kyero turave.

¹⁹ Mwaturavanto tiqaro mwatukya nronra mwia vara mwata mwatama kyero taarampotanaqaa tuqamu viro vahuvoro ekyaa

mwatani nronra mwatukya, mpo mwatukya mpo mwatukyaqi vahu inraikyava tumantiro ntuvuraavura hiro uaqiama vura.

Mwitaamaqi vuvaro Kotiva hia Papironivata taunru kyaraitiro, mwiva mpoqama kyero raraqa tovaro mwi mwatukyarara tiqaro, Evata ni uaini ni raraqa tai nramanrinra nraante, timwa kyero mwi mwatukyaravata ntaqu mwatovaro ²⁰ kyaarera nronra utaqaa pata mwata airi vahuvavata raupirima viro hia vahuvaro mwataqaa ora tatari taaqi vahuvavata viviro hia vahura.

²¹ Mwitaamaqi vuvaro nyaamwusairo vati kaapura ori nronra voti huva mwia muaanra 50 kirovanto vaisiqaa ntiqaro vaisi ri varura. Vaisi ri varuvata mwihua Kotirara uaqia hi quara tita tiqata, Kotiva nronraqama kyero tiriqaa qua vatero tiri ntuguti variho, tita. Timwa kyeta mwia qorama timwa mwatora.

17

Api qaraqiro nrohi varu nraakyerara tura

¹ Mwitaa huvaro nyaamwunyaahua 7 nramwu tanu 7 nramwu tutohuaqitairo mpovanto nte variavanani nrintero nianra tiqaro, Nrinraqe nte api qaraqiro nrohi vari nraakyerera ruani okyarara i nraamwutaankye. Mwi nraakyevea mwatakyaa viro variqaro ntaqikiyari taintava nronra nramanri, mpo nramanri mpo nramanriqaa vahirave.

² Ekyaa mwatani variahua vunyaa vaisivanto mwi nraakyeravata mpuraqama kye api nrohi variarave. Mwi nraakyevea vaisi kyapata api

qaraqiro nrohiqaro nai uaini, api nrohi vari nramanrinra, ekyaa mwatani varia nraakye qorahua nyihata mwihua nramanri mwia nreta ueraqama quavo, tiro.

³ Mwitaa tuvaro Kotira mwanraquravanto kepukyaqama kyero nivata varuvaro nyaamwunyaava ni pitaqiro uro quminasata kyovana nte mwini variqana taqaavaro nraakye mpovanto qaakyau vairi mwia mwoqaga mwatakyaa viro varuvaro vairi mwia nraanre vairi varuvaro mwiaqa mpo nrutu mpo nrutu mwaaguqa hi nrutura nraahu qara ntumwa tovaro vahura. Qaakyau vairi mwia qiata 7 nramwu vahuvaro kyaava kyauqurutana vahura.

⁴ Qaakyau vairi mwiva mwitaama varuvaro nraakye mwiva nraanre tavunavata titiqa tavunavata nronra munima kyo tavunanra rupatero variqaro nronra munima kyo orira korive, mpo ori mpo orive, mwiaqo nai mwamwanta mwunruqama tero variqaro nai kyauquqi kaapu tutero varura. Mwi kaapuraqi nai api qaraqiro nrohi varuraqaatairo uaqia hu inraikyava, mpo inraikya mpo inraikyavanto nraahu piqa viro vahura.

⁵ Kaapu mwia tutero nai tiriqa ugetato quara mpo qara ntumwa tovaro vahura. Mwi nrutuva mwataama tiro:

MWAA PAPIRONIVE.

EKYAA API QARAQITA NROHI VARIAHUAVE,

EKYAA QORA INRAIKYA UTI VARIAHUAVE,

MWIHUA VARIVARO MWAA NRAHESIVA

MWIHUA NYOVAMA VARIHO, tiro.

⁶ Mwi quara mwitaama kye qara ntumwa tovaro vahuvana nte taqaavaro mwi nraakyeve airi nraakye qora nraanre nramwa varovaro mwia vu nraato apiqa huvaro varura. Kotira nraakye qora nraanreve, Iesusira qua nraahu riemwaqi vura kyaara ru kyo nraakye qorahua nraanreve, ekyaa mwi nraanrenra mwi nraakyeve nramwa kyero ueraqama viro varura. Mwi nraakyeve varuvana nte mwia taqena mpoqama kye kyauqu ntukikinraaqate variavaro ⁷ nyaamwunyaava nianra tiqaro, Nanraqamave e mwi nraakyeve taqera kyauqu ntukikinraaqate variaro? E rie variraqe nte mwi nraakyeve okyara tuqetatairavata, mwia mwoqaa mwatakyaa viro vairira mwia qiata ⁷ nramwuvata kyaava ¹⁰ nramwuvata vahi vairira okyara-vata, i timwa mwiankye.

⁸ Mwi vairira e taqaarava mwiva haaru qati variqiro vi varurave. Mate mwiva hia qati variqiro vi variho. Nraakiara mwiva mupi nronraqitairo uaqama virero mwataqa mwaanri ntero quananrove. Mwi vairiva qaakyau vairivanto mwataqaa nrohi varirata mwatani varihua mpo ihua mwia taqeta nkyiari kyuqu kyauqu ntukikinraaqate varivarave.

Haaru hia mwaa mwatara ututo entara Kotiva hini hia nraakye qorahuara ni nraakye qora variqata ekyaa enta qati variqi vivarave timwa kyero, mwihua nyutu mpukuqi qara ntumwa tora. Vairi mwianra kyauqu ntukikinraaqate vari nraakye qorahua nyutu hiam mwi mpukuraqi vaiho. Mwihua nyutu mpukuqi hia vahiarihua qaakyau vairi mwia taqeta, nkyiari kyauqu

ntukikinraaqate varivarave. Mwi vairiva haaru varuvave. Mwaa entara mwiva hia variho. Nraakiara mwiva qaiqaa qovarama quaninranra tita, mwi nraakye qorahua mwianra nkyiari kyauqu ntukikinraaqate varivarave.

⁹ Kyuqe vu nraato vahiariva nraahu mwaa quara okyarara riemwaqiro quananrove. Qaakyau vairi mwia qiata 7 nramwuvanto mwia okyara vahirero taaqi 7 nramwu vahira mwiaqaa mwatakyaa viro variho. Vairi mwia qiata 7 nramwuvanto qaiqaa mwia okyara vahirero nronra vaisi 7 nramwu variarave.

¹⁰ Vaisi 7 nramwuqitairo hini kyauquruvanto mwatani variqi vita gutu quavaro kuaiqiavanto qati ntaqikyivi variharo mpovanto nronra vaisi vunyaava variariva qatima variho. Nraakiara mwiva qovarama viro mwiva pata qiquqiarama variananro.

¹¹ Qaakyau vairi mwiva haaru qati variqiro vuvave, mate hia qati variqi viva, mwivama nraakiara vunyaa vaisi mwihua nampa 8 gama kyaananro. Mwiva 7 nramwu vunyaa vaisi mwihua kuaa okyarama variananro. Mwiva qaiqaa qovarama viro uro taiqa virero quananrove.

¹² Kyaava kyauqurutana taqaananra mwia okyara vahirero mwi inraikyava vunyaa vaisi kyauqurutana variarave. Mwaa entara mwi vaisihua hia nronraqama vita kepukya vareta mpo mwataqaa mpo mwataqaa ntaqikyiraitita, qati variarave. Nraakiara mwinramwuhua nronraqama vita qaakyau vairi kyapata ntaqikyiqi viqata huari vu kuaiqiaqaa nai qiquqiaqaa ntaqikyiqi vivarave.

13 Mwi vaisinramwuhua vunyaa vaisi kyauqu-rutanavanto variqi viqata kuaa vu nraato nraahu vateta mwihua qaakyau vairi kyaahaqa hinerata nkyiari kepukya mwia nraahu mwivarave.

14 Mwihua sipisipi nraativata ntaquqi vivaro sipisipi nraati mwiva nronravanto variqaro ekyaa inraikyaqaa ntaqikyiro ekyaa vunyaa vaisiqaa ntaqikyivara tiro, mwiva mwihua kepukya nteqa kyero nraatara kyaananrove. Mwi entara sipisipi nraati mwiva ntaquqi virata mwia kyuquqa nai nyaanrama kyero nai kyaama tai nraakye qorahua, nai mwianra nraahu riemwaqi vihua, mwihuama mwia vataqi viqata nraatara kyevarave, tiro.

15 Nyaamwunyaava mwitaa timwa kyero mwiva nianra qaiqaa tiqaro, Api qaraqiro nrohi vari nraakyeva mwatakyaa viro vari nramanrinra mwataavau nronra nramanri mpo nramanri mpo nramanri vira mwia okyarara tirerave. Ekyaa mwi nramanrinra okyaravanto vahirero ekyaa mpo mwatanaa mpo mwatanaahuama variavo. Upi mwamwanta vaihuave, eqara mwamwanta vaihuave, mpo qua mpo qua qiahua, variarave.

16 Qaakyau vairivata kyaava kyauqurutana-vata taqaananra, mwihua variqata api qaraqiro nrohi vari nraakyeera mpoqama kyeta uaqiama mwatevarave. Mwihua mwia nramwutaqa hiqata mwia vehiqama mwateta mwia kyaivaro tokyama variananrove. Mwihua mwia vehiqama mwateta mwia mwamwanta mwati toqa nrupepaama kye nramwa kyeta qiaqotai mwia mwamwanta itamwa tatoqa kyevarave.

17 Kotiva mwihuara ni mutukya vahiani kyaiqara varaqi quate qianinranra tita, mwihua kuua vu nraato nraahu tu kyeta nkyiari kepukya mwia qaakyau vairi mwia nraahu mwivarave. Mwihua mwitaamaqi vivaro Kotira quavanto qutaa mwivauma vahiananrove.

18 Mwi nraakyaera taqaarava mwia okyara-vanto vahirero mwiva nronra mwatukyavanto mwatani variahua vunyaahuaqaa ntaqikyari vari-vama variro.

18

Papironi mwatukyavanto taiqa vurara tura

1 Nte mwi inraikyara mwi inraikyara ruvaatakyaa taqena qaiqaa taqaavaro nyaamwunyaa vaisi mpovanto nyaamwusairo tumu varuvaro mwia nronraqama kyero nronra kepukya mwuvaro mwia mwunruqamato inraikyava mpoqama kyero takyuqiqaro ekyaa mwata maata ntuvaahamaqiro vi varura.

2 Mwiva paa tiro aakyaera ntero tiqaro, Mwi mwatukyava taiqa viho. Papironi mwatukya nronra mwatukyavanto uaqiama viho. Mate mwi mwatukyaraqi hia kyuqe inraikya vaana-vanto nraahu variqi vi variavo. Nyaamwa uaqia hiahua mwi mwatukyaraqi variqi vi variavo.

3 Haaru mwi mwatukyava nai uaini uaqia hura mpo mwatanaa mpo mwatanaahua nyunranra tiro, mate mwiva taiqa viho. Ekyaa mwata maata vahintema vunyaa vaisi variahua ekyaa mwihua mwiaavata api qaraqita nrohi varurave. Mwi mwatukyava api qaraqita nrohu kyaiqara uti varuvatara tita, munima kyaiqa vare varuhua,

mwihua kyaiqavanto nronraqa huvata munima vare varurave, tiro.

⁴ Nyaamwunyaava mwitaa tuvana nte variqana riaavaro nyaamwusairo quavanto mwitaama tiro:

Ni nraakye qora tuaavo,
mwi mwatukyara qaqira kyeta nritaraate.
Nkye mwiavata variqata qora kyaiqa varevorave.
Nkye mwatukya mwiqi varivaqena
haunri nte mwia riqana nkyivata ruankyorave.

⁵ Mwi mwatukyara uaqia hi kyaiqava nritarero nyaamwu mwutukyani viro piqa viho.

Kotiva mwia qora kyaiqa mwianra qati nraahu riemwatero hia taunru kyaiho.

⁶ Mwi mwatukyava nkyi uaqiama nyataintema kyeta

nkye naivata uaqiama mwataate.
Mwiva nkyi kuaiqia nyinranra rieqata
nkye mwia taaraqia mwiate.

Mwiva uaqia hi nramanrinra nkyi nyinra
nkye mwi tukyara nraatara kye
mpoqiavata mwia mwiate.

⁷ Nkye mwiva nai nrutu tuaahera kyairara rieqata

mwiva nanrianra qamwateqaro kyuqe inraikya
mwunruqa hiani inraikyara vatairara rieqatama,
nkye mwia nrutu vara mwataniqama kyeta
nriqavira inraikya mpoqiavata mwia mwiate.

Mwiva nanrianra timwaqiro viro tiqaro,
Nte vunyaa nraakyevantoma varuqo.

Nte hia tetoqa nraakye varuqo.

Hia muaanravanto niqaa vahiraqe ntataanin-
rave, tiho.

8 Mwi nraakyeva mwitaa tirara tiro, mwiva variqaro

qioma varuqo tiraro kuaa enta mwiaqaa nraahu uaqia hiari inraikyava, mpo inraikya mpo inraikya mwia ruananrove.

Nriqa vi inraikyarave, mwutukya uaqiahiani inraikyarave,

kyara nraataahiari inraikyavave, ekyaa mwi inraikyava

mwi inraikyava mwi nraakyaera ru kyairaro qiavanto mwia tatoqa kyaananrove.

Nronravanto Kotiva mwiaqaa qua vataariva kepuavyavanto varirave.

9 Ekyaa mwatanaa vunyaa vaisivanto mwi nraakyeravata api qaraqita nrohiqata qora kyaiqavata vare varihua, mwihua variqata taqavaro mwi mwatukyava qia iteqaro munra vi varirata mwihua munra mwia taqeqatama ntatevarave.

10 Mwihua nyianrasata variqata mwi nraakyaera nronraqama kyero nriqa quaninra taqeta aatu hiqata varivarave. Mwihua tiqata:

Qikye, uvo, Papironi mwatukya mwaavao, e nronra mwatukya kepukya mwatukyavanto variarava variararo mate pataqiaqa i taiqa kyaihara raupirima quaro, tivarave.

11 Mwi mwatukyava uaqiama virata munima kyaiqa vare varihua varivaro mpovanto mwihua hi inraikyara kyoqaa hiva hia varirata mwihua ntatevarave.

12 Mwihua hi inraikyava vahirero korive, munima orive, mpo ori mpo ori kyuqe orive, kyau mwukyaarive, kyuqe tavuna mpo tavuna mpo

tavunave, nraanre tavunave, vakora tavunave, kyuqe mwunta vi vari kyatarirave, vahi aasau aanraiqo utute inraikyarave, kyatari kyuqeraqo utute inraikyarave, kapaave, qainive, eqarorive, mwi orira mwi oriraqotai utute inraikyarave, ¹³kyaravata nraivaro qiakyaahiani inraikyarave, kyuqe mwunta quarive tiro qia quare vari inraikyarave, mwuntavi inraikyara mpo inraikya mpo inraikyave, uainive, oripi kyatari tamwa mwia vahamwenrave, uitivata uiti qaupavatave, purimakauve, sipisipive, qosivata nai mwia raqa kaari votihiravatave, qati inraikyara munima kyontema kyeta munima kyeqata kyoqaa ututo vaisihuave, ekyaa mwi inraikyara hia mpovanto kyoqaa hiariva variananrove.

¹⁴Munima kyaiqa varehua mwi mwatukyara mwataama tivara: Qikye, ekyaa e hiarava mpo inraikya mpo inraikyavanto taiqama viho. E mwunruqama taara inraikyava taiqama viho. Ekyaa mwi inraikyara vataarava hiamaa qaiqaa-vata qovara hiananrove, tivarave.

¹⁵Mwi entara mwi mwatukyaraqi variqata mpo inraikya mpo inraikya nyiqata nronra munima vare vari vaisihua, mwihua nyian-rasata variqata mwi mwatukyara taiqa kyaan-inra taqeta mpoqama kye aatu hita ntateqata varivarave. Mwi entara mwihua qutu vi vaisir-ara kyora mwata hianta hivarave.

¹⁶Mwihua tiqata:
Qikye, po, nronra mwatukyave, kyuqe tuavaaqa nraanreve, vakora tuavaaqave, utute variqara e mwunruqama taara inraikyava korive, mpo orive,

kyau mwukyaarive, takyuqi varihara variararo
¹⁷ i pataqiaqa taiqa kyaiharavira raupirima
 quaro,
 tivarave.

Sipiqaa ntaqiki varihuavata, ekyaa sipiqi
 nrohi varihuavata, ekyaa sipiqi kyaiqa vare
 varihuavata, mwihua nyianrasata variqata
¹⁸ taqavaro mwi mwatukyava qia iteqaro munra
 vi varirata qia munra mwia taqeta tiqata, Mwaa
 mwatukyava nai nronra mwatukya vahirave.
 Hia mpo mwatukyavanto mwaa mwatukyara
 nraatara kyaiharo vahivama taiqa viho, tivarave.

¹⁹ Mwitaa timwa kyeta mwihua nkyiari qiataqa
 qaupa quvareta ntateqata tiqata:

Tire mwi mwatukyara po kye turo.

Mwi mwatukyava airi inraikya varaqiro vi vari-
 hata
 sipi qohua airivanto mwia nrumu mwitaa in-
 raikya

mwiqata nronra munima varaarave.

Mwi mwatukyava mwatukya nronra vaiharo
 pataqiaqa

mwia ntuqutu raupirima kyaiho, tivarave, tiro.

²⁰ (Nyaamwusairo quavanto nraakiara qovara
 hiani inraikyarara

timwa mpi taiqa kyero mpo qua mwataama tiro):

Mwi mwatukyava taiqa virara rieqata

nkye nyaamwuni varihua qamwateqata variate.

Kotira nraakye qoravata, Iesusiva nronraqama
 kyai

vaisihuavata, Kotira qua qovarama kye vaisihua-
 vata,

nkye ekyaa qamwateqata variate.

Mwi mwatukyava nkyi uaqiama nyatairara
rieqaro

mwia kyaara Kotiva nai kyoqaa mwinrave, tiro.

²¹ Quavanto nyaamwusairo mwitaa tuvana nte
ruvaata taqaavaro

nyaamwunyaava nronravanto ori nronra
qumina inraikya

kyavuhu kyero kyaarera nronraqi tuto kyero
tiqaro:

Ori mwia tuto kyauqaro vivintema kyero
Kotiva Papironi mwatukya taiqa kyairaro
raupirima viraro mpovanto hia qaiqaavata
mwia taqaananrove.

²² Papironi mwatukyave, e ihi tiqara e kitaa
ntuananrave,

ntoma ntuananrave, mpo inraikya mpo inraikya
ntuararo

nruqua tira hia qaiqaavata iqitai rieverave.

Mpo kyaiqa mpo kyaiqa okyara taqehua

hiama qaiqaa iqi kyaiqa varevarave.

Uiti uru oriqo ntuqutu qaupaqama kye varian-
inra,

mwia nruquavata hia iqitai qaiqaa rieverave.

²³ Hiama qaiqaavata omwa qupi kyeta vataivaro
iqitairo itaananrove.

Nraakye qoravanto nai vare nai vare hivavata

hiama iqi qaiqaavata vahiananrove.

Haaru ini munima kyaiqa varo vaisihuara
mwatani

variahua, mwihuara nronra vaisive ti varurave.

E ena quahave, qasokyave, vuhaa pahaa in-
raikyaqo

mwatani varia nraakye qorahua unra utu nyate-
qara

qora aanra sitera vi variananrave.

²⁴ Kotiva taqaiharo Kotira nraakye qora ru
kyaahua

nraanrevanto iqima vaiho.

Kotiva taqaiharo Kotira qua qovarama kye varu
vaisihua nraanrevanto iqima vaiho.

Mwitaa hiananranra tiroma,

Kotiva i Papironi mwatuka taiqa kyaiho, tiro.

19

*Papironivanto taiqa vurara nyaamwuni
varuhua nronraqama kye qamwatora*

¹ Nyaamwunyaava nronravanto mwitaa tu-
vana nte riaavata nyaamwuni varu nraakye qo-
rahua airivanto nronraqama kye tiqata:

Nrivaqe Kotira nrutu tuaaheraare.

Tire raupirima virera huraro

Kotiva tiri huvantu timwa taihata qio varuro.

Kotira okyaravanto kepukya okyara nraahuma
vaiho.

Mwiva kepukyavanto variqaro

kepukyaqa hiqaro variqiro quananrove.

² Mwiva ko tiqaro avuqavuma kyeqaro qutaa ko
ti varivave.

Papironi mwatukya nronravanto api qaraqiro
nrohi vari

nraakyaera votima kyero api qaraqiro nrohi vari-
hata

ekyaa mwatanaavanto mwiavata api nrohiqata

uaqيامa quarara tiro, mwia kyaara mwi
mwatukyaraqaa

Kotiva qua vatero mwia ntuqutu raupirima
kyaiho.

Mwi mwatukyava Kotira kyaiqa vaisi airi ru
kyaiharo
mwia kyara Kotiva mwia nai kyoqaa mwiqanro
mwia ntuqutirave, tita.

³ Mwihua mwitaa timwa kyeta qaiqaa nronrama
kyeta tiqata,
Nrivaqe tire Kotira nrutu tuaaheraare.

Mwi mwatukyava qia ite variharo mwiqitairo
qia munravanto ekyaa enta nrivi variananrove,
tura.

⁴ Mwihua mwi quara mwitaa tuvata nronra
vaisi nramwuvata, qati variqi vi varu inraikyava
taaratana taaratanavata, mwihua mwatasata
tumu ntita varuvaro Kotiva nai taintaqa
mwatakyaa viro varuvata mwihua mwia
qamwata mwateta tiqata,
Qutaave. Nrivaqe tirevata Kotira nrutu tuaaher-
aare, tita.

⁵ Mwihua mwitaa tuvaro Kotira tainta nronra
taintaqitairo qua
mpovanto mwitaama tiro:
Nkye Kotira kyaiqa vara mwate varia nraakye
qorahuave, nkye Kotira nraatu aatu hiqata
nrohi varia nraakye qorahuave,
nkye nronra vaisivantove, pata vaisivantove,
nkye ekyaa Kotira nrutu tuaaheraate, tiro.

*Nyaamwuni sipisipi nraativanto nraata
varovata nronraqama kye kyara nronra*

⁶ Quavanto mwitaa tuvana nte variqana rie
variavaro airi nraakye qoravanto qua tuntema
kyero quavanto ti varura. Mwi quava aisaakya
nronraqitairo hara hara tuntema kyero tiro. Mwi

quava nyaanruva nruqua tintema kyero tiqaro mwitaama tiro:

Nrivaqe tire Kotira nrutu tuaaheraare.

Tiri nronravanto Kotiva ekyaa inraikya nraatara kyairave.

Mwiva ekyaa inraikyaqa ntaqikyí varivave.

⁷ Nrivaqe tire Kotira okyarara kepukya okyarave timwaqi viqata mwianra qamwataqi viqata variare.

Sipisipi nraati mwiva nraakye varaari entava qaumato

vaiho. Mwia mwitai nraakyeva terama teroma variho.

⁸ Mwi nraakyerara kyuqe tuavaaqa, eqarori tuavaaqa

takyuqi varira, utute variarive tiro mwia mwirave, tiro.

Mwia nraata mwiva varirero ekyaa Kotira nraakye qorama

varita. Tuavaaqa kyuqera eqarori mwia okyara vahirero Kotira

nraakye qoravanto kyuqe kyaiqa varaavama vahiho.

⁹ Mwi quava mwitaa tuvaro nyaamwunyaava nianra tiqaro,

Mwaa quara mwitaama kyera qara ntumwa taante. Sipisipi nraati

mwiva nraakye varaani omwatara nranrenra hiro nai nraakye

qora nyaanrama taarihua, mwi nraakye qorahua qamwateqatama

varivarave, tiro. Mwitaa timwa kyero mwiva quampo

tiqaro, Mwi quara Kotira qua, qutaa quama vaiho, tiro.

¹⁰ Nyaamwunyaava mwitaa tuvana nte mwia kyuqutarani tumu ntina mwia qamwata mwateqana mwia nrutu tuaaherarera utuavaro mwiva tiqaro, Qaqao, hia mwitaa hiante. Nte i nraantantena Kotira kyaiqa vaisima varuqo. Nte ivata i qata vakyaahuavata nraantantena Iesusira qua timwa nyiqi vi varurahuama varuqo. E Kotirara nraahu ni mwanriqave tiqarama mwia qamwata mwataante. Kotira mwanraquravanto haaru poropeti vaisi kyaahaqama nyate varuvata mwi-hua Kotira qua qovarama kye varurave. Mwia votima kyero Kotira mwanraquravanto tirivata kyaahaqama timwa te varihata tire Iesusira qua timwa nyiqi vi varunanrave, tiro.

Qosi eqarori mwoqaqa mwatakyaa viro varurara tura

¹¹ Nyaamwunyaava mwitaa tuvana nte variqana taqaavaro nyaamwuvanto qatua vuvaro qosi eqarorivanto qovarama viro. Qovarama viro varuvaro mwia mwoqaqa vaisi mpovanto varuvaro mwi vaisirara Kotirara nraahu rie vari vaisivave timwa kyero, qutaa vaisive tura. Mwi vaisirara mwitaa tuvaro mwi vaisiva mpohuaqa qua vatarero hirove, mpohua rirero hirove, mwiva avuqavuma kyeqaro mwitaa hura.

¹² Mwi vaisiva varirero mwia vuvanto qia votima kyero ite varuvaro mwia qiataqaa nronra vaisi tovaqa airi vahuvaro mwi vaisiraqaa nrutu mpo qara ntumwa tova vahuvaro hia mpovanto

mwi nrutura ntapihi kyovaro nai mwi vaisiva nraahu mwi nrutura ntapihi kyora.

¹³ Mwi vaisiva nai nraahu naiqaa qara ntumwa to nrutura ntapihiro variqaro vaaqa ututovaro vaaqa mwiva nraanreqi ntamwa kyova vahura. Mwi vaisira nrutu *Kotira Quavantove*, tura.

¹⁴ Mwi vaisira nrutu mwitaama vahuvaro mwiva vi varuvata nyaamwusai ntaquhua mwia kyuquqa vitinteta mwia vataqi vqata mwihua-vata qosi eqaroriqaa vqata kyuqe tuavaaqa eqarori tuavaaqa takyuqi varura ututeta vi varura.

¹⁵ Vi varuvaro mwi vaisira nroqitairo paipa vaihova nrintero vahuvaro mwi paiparaqotairo ekyaa mwatanaa nraatara kyaariva varura. Mwi vaisiva ekyaa mwatanaa nraatara kyero mwiva qaini kyauru tu varero vqaro mwihuaqaa ntaqikyiqiro quanano. Mwiva mwihuaqaa ntaqikyiqiro vqaro uaini tamwa tanu nronraqi kyero tatintema kyero mwi vaisiva Kotiva ekyaa inraikya nraatara kye variva, raraqa taani nraakye qorahua ntuqutuqiro quariva varura.

¹⁶ Mwi vaisiva varuvaro mwia tuavaaqa utu-toraqaavata mwia tukyaqaavata qua mpo qara ntumwa tova mwitaama tiro: Ekyaa vunyaa vaisi variavaro mwaa vaisiva mwihua vunyaava varirave. Ekyaa nronra vaisi variavaro mwiva mwihua nronra vaisi varirave, tiro.

¹⁷ Mwitaa hi varuvana nte taqaavaro nyaamwunyaa vaisi mpovanto huari vuqi siviro variqaro nronraqama kyero qua tiqaro ekyaa hiteta nrohi varu nyaamwahua nyaanrenro

tiqaro, Nkye ekyaa nriate. Kotiva omwata nronra nrainani nrumu nraate.

¹⁸ Nkye nrumu vunyaa vaisi mwamwanta mwati nreta ntaqua vaisihua mwihuaqaa nronraqahi vaisira mwamwanta mwati nreta, nronra vaisi mwihua mwamwanta mwati nreta, qosivata mwihuaqa mwatakyaavi varia vaisihuavata, ekyaa mwatanaavata, rupa taa vaisihuavata, qati varia nraakye qorahuavata, nrutu vataa nraakye qoravata, hia nrutu vataa nraakye qoravata, nkye ekyaa mwihua mwihua mwamwanta mwati nrumu nraate, tiro.

¹⁹ Nyaamwunyaa vaisivanto mwitaa tuvana nte taqaavata qaakyau vairivantovata, mwatani vunyaa vaisinramwuvantovata, mwihua ntaqu vaisihuavata, mwihua kuaaqa ntuvaantuama vita qosiqaa mwatakya viro varu vaisira mwia-vata, mwia kyuquqa nruhua ntaqu vaisihua mwihuavata, ntaqirerata uti varura.

²⁰ (Ntaquqi vi varuvaro qosiqaa varu vaisiva mwihua nraatara kyero) qaakyau vairi mwia rupa tero vaisi mpovanto unra tiqaro, Kotira qua qovarama kye varuqo, tu vaisiravata rupa tora. Unra vaisi mwiva vuni qaakyau vairi kyaahaqa hiqaro nraahumwa mpo kyaiqa nronra kyaiqa vare varuvata nraakye qoravanto qaakyau vairi nampaa varohua qaakyau vairi mwanraquhara tiri mwanriqave tiqata qamwata mwatohua, mwihua unra vaisi mwia kyaiqa taqeta qutaama mwiva Kotira qua ti varuvave tura. Unra vaisi mwiaavata qaakyau vairi mwiaavata hia ru kyaraitiro, mwitanahua qia nronraqama kyero

itoraqi tuto kyovatatana mwiqi varura. Mwi qi-ava ite varuvaro mpoqama kyero nriqiqi viqaro munravanto ukavi varu qiava vahura.

²¹ Mwitanahua qiaqi tuto kyero qosiqaa varu vaisiva uro ntaquqi viro mwitanahua kyuquqaa vitinto vaisihua ruqiro viro nai paipa, nroqitairo nru paiparaqotairo, mwihua ru taiqa kyovaro nyaamwa ekyaa mwihua nrumu mwihua mwamwanta mwati toqa ntupepaama kyeta nkyiari nraataa huntama nramwa vura.

20

Saataaninra 1,000 ihia ra rupa tairaro varianranra tura

¹ Mwitaa huvana nte variqana taqaavaro nyaamwunyaa vaisi mpovanto nyaamwusairo kiga mpo, mupi nronra qesa qatuaa kigara nai kyauquqi tu varero seni muaanrantora, mwia-vata tu varero tuminro.

² Mwiva tumu evari nronra votihura qora in-raikya mwia ntavaaqavu kyora. Evari qarura uaqiahuva mwiva haaru varuvave. Mwiva Saataaniva Kotira nramwutaavanto varuvaro mwia ntavaaqavu kyero mwia rupa taariro 1,000 ihia ra karavuqi variarive timwa kyero, seniqotairo mwia rupa kyora.

³ Rupa kyero mupi nronraqi mwia mwaamwi tuto kyero mwianra 1,000 ihia ra mwiqi variqaro hia qaiqaa mwaanri ntero nraakye qora unra qarive tiro, qesa mwia tita tero roki rutero qumeqo taaqau tora. Nte ruvaatakyaa nraakiara qovara hianinra taqaavarave. Nraakiara Saataaninra rupa tairaro mwiva 1,000 ihia ra

karavuuqi variqiro uro taiqa kyairaro mwi entaraqaatairo Saataaninranra mwiva mpo enta pata entanramwu qatinani mwaanri ntero nrohiarive tiro, mwia huvantu kyaananrove.

⁴ Nte ruvaatasyaa taqaavaro tainta nronra mpo tainta mpo taintavanto vahuvata mwiaqaa nronraqama vu vaisihua mwatakyaa vita varura. Mwi vaisinramwuhua ko qiate tiro, nronraqama kyovata varuvana nte mwihua taqeqana nraakye qora mwanraqura airivata taqaavara. Mwi nraakye qorahua mwatani varu entara Iesusirara nraakye qora timwa nyiqata Kotira qua ti varuvata mwia kyaara mwihua nyunta teqa kyora. Mwi nraakye qorahua mwatani variqatama hia qaakyau vairivata mwia mwanraquharavata qamwateta tiri mwanriqave tiraitita, nkyiari kyauquqaavata tiriqaavata hia mwia nampaa varora. Nte taqaavata mwi nraakye qorahua qaiqaa qati sivita variqata Karaisiravatamakye mwaa mwataraqaa ntaqikyiqi viqata 1,000 ihia variqi vura.

⁵ Mwi nraakye qorahua qaiqaa qati sivi variqata mwitaamaqi vuvata hini nraakye qora qutu vuhua hia siviraitita, qati nraahu variqi vuvaro 1,000 ihi nritarovata mwihuavata qaiqaa qati sivita nrohi varura. Vaakya tu nraakye qorahua nraakiara mwihua nraante qaiqaa qati sivi variqi vi vari nraakye qorahuama varivara.

⁶ Tahuave varivaro Kotiva mwihua nraante sivuma kyaarihua mwihua qamwateqata varivaro Kotiva mwihua kyugema nyatairata varivarave. Mwihua kepukyavanto qio vahiraro qaiqaa mwihua qutu viva hiam qio vahiananro.

Mwihua qaiqaa qutu viva hia qioqahirata mwihua Karaisiravata 1,000 ihiara ntaqikiyiqi viqata Kotiravata Karaisiravata kyaiqa varaqi vivara.

Saataaninra ekyaara nraataru kyaaninranra tura

⁷ Nraakiara Saataaniva 1,000 ihiara karavuqi variqi viro uro taiqa kyairaro mwia huvantu kyairaro ⁸ mwiva veva ntero pataqiara qatinani variqaro uro ekjaa mwatanaa unra qua tirata mwihua mwia quara qutaave tivara. Nraakiara mwi entara mwatani varihua mpo mwatanaa Nkoku mwatanaahua varivata mpo mwatanaahua Menkoku mwatanaahua varivara. Mwi mwatanaahua variqata mwihua Saataaninra quara qutaa quave tivaro Saataaniva ntaqirero mwi mwatanaahuatana ntuvaantuama tairata mwihua nramanri nronra tokyasataa nruqa vahira mwia votima kyeta vaisi airintivanto ntuvaantua hivarave.

⁹ Nte ruvaatakyaa taqaavata mwi mwatanaahua Kotira nraakye qoravata ntaqirerata uti variqata ekjaa mwata maata variqi viqata uro Kotira nraakye qora ututuma kyeta Kotira mwutukya vahi mwatukyara mwiavata ututuma kye varura.

Nkoku mwatanaa mwihuavata Menkoku mwatanaa mwihuavata Kotira nraakye qora ututuma kye mwihua rirera huvaro nyaamwusairo qiavanto tumu mwihua itamwa taiqa tuto kyora.

¹⁰ Mwihua taiqa kyovaro Saataaniva mwihua unra utu nyatova varuvaro mwiavata vara kyero qia ori eqaroriqaatairo ite varuraqi tuto kyora.

Vuni qaakyau vairivata unra qua tiqaro, Kotira qua qovarama kye varuvave, tu vaisiravata tuto kyoraqi Saataaninravata tuto kyora. Nraakiara mwinramwuhua mwi qiava itaaninraqi variqi viqata iheravata entaqivata ekyaa enta atura ntumwaqi vivara.

Kotiva ekyaaara entaqaa variqaro ko qianin-ranra tura

¹¹ Nte ruvaatakyaa taqaavaro tainta nronra eqarori tainta vahuvaro mwiaqaa mpovanto mwatakyaa viro varura. Mwiva tainta mwiaqaa mwatakyaa viro varuvaro nyaamwuvantovata mwatavantovata tiqaro, Hiama qio mwia vuqaa varianinrave, timwa kyero aatu ntugema kyero vivuvaro hia mpoqiavantovata mwia qaiqaa taqora.

¹² Mwitaa huvana nte taqaavata nraakye qora qutu vuhua nrutu nronra vataahuave, pata nrutu vataahuave, mwi taintara vuqaa sivita varura. Qutu vuhua tainta mwia vuqaa sivita varuvaro taintaqaa mwatakyaa viro varuva mpuku vara kyero mpo mpuku mpo mpuku iritero variqaro mpuku mpo, mwiqi ekyaa enta qati variqi vi nraakye qorahua nyutu vahu mpukura, iri kyero ko timwaqiro vura. Qutu vuhua mwatani qati varu entara mpo kyaiqa mpo kyaiqa vare varu quara mwi mpukuraqi mwi mpukuraqi gara ntumwa tovaro vahuvaro taintaqaa mwatakyaa viro varuva mpukuqi gara ntumwa to quara rieqaro ko timwaqiro vura.

¹³ Mwiva ko timwaqiro vuvata kyaarera nronraqi ntaqutu vu nraakye qorahua mwiqitai qovarama vita uro tainta mwia vuqaa varuvata

qutu quahua uro varia mwatukyaraqitaivata nraakye qora qovarama vita uro mwi taintara vuqaa varuvaro taintaqa mwatakyaa viro varuva mwihua qati varu entara kyaiqa vare varurara rieqaro ko timwaqiro vura.

¹⁴ Mwiva ko timwaqiro viro uro taiqa kyero mwiaqaatairo qutu vuhuavata, qutua okyararavata, qia nronra itoraqi vara mwaamwi tuto kyora. Nraakiara Kotiva qia nronra itaaninraqi tuto kyairata mwihua mwi entara tiqata, Po, mate ekyaarama qutu vuro, tivara.

¹⁵ Tainta nronraqa mwatakyaa viro varuva variqaro taqovaro ta nraakye qorahuave nyutu hia mpukuqi ekya enta qati variqi vi nraakye qorahua nyutu qara ntumwa to mpukuraqi vahuvaro mwia qia nronra itoraqi vara mwaamwi tuto kyora.

21

Nyaamwu qaraakyavata mwata qaraakyavata qovarama quaninranra tura

¹ Mwitaa huvana nte taqaavaro nyaamwu qaraakyavantovata mwata qaraakyavantovata vahura. Nyaamwu haaruaavavata mwata haaruaavavata ekyaara vivuvaro kyaarera nronravantovata hia vahura.

² Mwitaa huvana nte taqaavaro Kotiva hunasairo nyaamwusairo mwatukya kyuqeva, hia mwiqi uaqia hi inraikyavavata vahu mwatukyava, qaraakya Ierusalemivanto tumi varura. Nraakyevanto nai vaati vararera hiro nai mwamwanta mwunruqama taintema kyero

mwi mwatukyava tumi varuvana ³ nte riaavaro tainta nronraqaatairo quavanto mwitaama tiro: Mwaa entaraqaatairo Kotiva nai nraakye qora kyapata variqiro quanarove. Mwiva mwihua kyapata variqiro virata mwihua mwia nraakye qorama varivarave. Kotiva naivanto mwihua kyapata variqiro virata mwihua mwianra tiri mwanriqave tivarave.

⁴ Mwihua varivaro mwiva mwihua nruqunru nruka nyatairata mwihua qio variqata hia qaiqaa qutiraitita, hia ntataraitita, hia mwutukya uaqiahirata variraitita, hia nriqavira inraikya vararaitita, kyuqema kye variqi vivarave. Haaruaa okyara taiqa virara tita, mwihua mwitaamaqita vivarave, tiro.

⁵ Quavanto mwitaa tuvaro tainta nronraqa mwatakya viro varuva tiqaro, Nte mate ekyaa inraikya qaraakyaqama kyarerave, tiro. Timwa kyero nianra tiqaro, Mwaa quava qutaa qua vaiharo mpovanto qio mwi quara riemwaqiro quaninranra tira, e mwaa quara qara ntumwa taante, tiro.

⁶ Mwitaa timwa kyero mwiva qaiqaa tiqaro, Qio nte mwi kyaiqara taiqama kyauqo. Nte haaru vuni variavavama varuqo. Nte nraakiara ekyaarara vitinivata variarivama varuqo. Vaisi mpovanto nramanri nraataa hirera, nte nrumwuqitairo qati variqiro quani nramanrinra, mwia mwiqanama hia kyoqaara nyaanru hiraitina, qati mwianrinro nrenro mwiva qati variqiro quanarove.

⁷ Vaisivanto uaqia hi kyaiqaravata ntaquqiro viro qio nraatara kyaariva, mwivama nte hi-

ani inraikyara qio varaananrove. Nte mwihua mwanriqavanto variarita mwihua ni maaqu naamwunra varivarave.

⁸ Mpo hia nraakye qorahua ni kyaiqa nraatu aatu hiqata ni pataqi nria aanranra qaqira kyaahuave, hia nianra riemwaqita vihuave, mwaqu kyaiqa uti varihuave, hena vaisi ru kyehuave, api qaraqita nrohi varihuave, qumina unra inraikyara tiri mwariqave tiqata qamwata mwate varihuave, ekyaa unra qua ti varihuave, ekyaa mwi kyaiqara mwi kyaiqara uti varihua qia nronravanto ori eqaroriqaatairo itaaninraqi vivarave. Mwihua mwini uro variqata, Qikye, ekyarama qutu vuro tivarave, tiro.

Qaraakya Ierusalemianra tura

⁹ Mwitaa huvaro nyaamwunyaahua 7 nramwu mwihua nraakye qora ekyaa uaqiama nyatarera hu inraikyara tanu 7 nramwu piqa kyeta tutoraqitairo mpovanto nte hiavanani nri ntero nianra tiqaro, Nrinraqe nte sipisipi nraati mwiva varaani nraakyaera i nraamwu taarira taqaante, tiro.

¹⁰ Mwita tuvaro Kotira mwanraquravanto kepukyaqama kyero nivata varuvana nte variavaro nyaamwunyaava mwiva ni pita varero taaqi nronra mpo nritaroraqaa uro kyero ni naamutovana nte taqaavaro Ierusemi kyuqera hia mwiqi qora inraikyavanto vahu mwatukyava tumiqanro Kotiva varura nyaamwusairo tumi varura.

¹¹ Mwi mwatukyava tumi varuvaro Kotira peqa okyaravanto mwi mwatukyaraqitairo takyuqi varuvaro tuminro. Mwi mwatukyava

takyuqiḡaro nronra munima kyaani orira voti hira mwia nrtutu *iasipaa* ori votima kyero takyuqiḡaro karaasi votima kyero itero ante anta hi varura.

¹² Mwi mwatukyara vasaamwunra vahirero nronra nritarero vahuvaro mwia qesa 12 nramwu vahuvata nyaamwunyaahua 12 nramwuvanto mwi qesara kuaa kuaaqa ntaqikiyi varuvaro qesa mwiaqaa Isareri okyara 12 nramwu nyutu qara ntumwa tovaro vahura.

¹³ Mwi mwatukyara vasaamwunra riqanani taarampo qesa vahuvaro kyaavani taarampo qesa vahuvaro vetara hini taarampo qesa vahuvaro mwaa hini taarampo qesa vahura.

¹⁴ Vasaamwunra mwia vara ututu qesa 12 nramwu mwitaama vahuvaro ori 12 nramwuqa vasaamwunra mwia ratova ori mwinramwunraqa sipisipi nraati mwiva nronraqama kyo vaisihua 12 nramwu nyutu qara ntumwa tovaro vahura.

¹⁵ Mwitaama vahuvaro nianra qua ti varu vaisiva nyaamwunyaa vaisivanto variqaro mwataani kyaamwunra koriqotairo ututora nai kyauquqi tutero mwi mwatukyaravata, mwi mwatukyara qesavata, mwi mwatukyara vasaamwunravata, mwatarero uti varura.

¹⁶ Mwi mwatukyava vahirero kyaava riqana nraantera hini hini mwinramwuva kuaaqarama vahura. Mwitaama vahuvaro nyaamwunyaa vaisivanto mwi mwatukyara mwatama kyero taqovaro vasaamwunra hinisataa 2,200 kiromitaa vahuvaro mwatukya mwia virinivata mpiani-

vata mwatama kye taqovaro 2,200 kiromitaa kuaa qarama kyero vahura.

¹⁷ Mwitaama vahuvaro nyaamwunyaa vaisivanto vasaamwunra mwia mwatama kye taqovaro mwia mpuahaa mwiva 144 mitaa vahura. Vaisivanto kyairiqa vara kyero mwataara hi varintema kyero nyaamwunyaa vaisivanto mwi mwatukyara mwatama kye taqero mwi quara timwa mpuvana nte riaavarave.

¹⁸ Vasaamwunra mwia *iasipaa* oriqotairo ututova vahuvaro mwatukya utaqi vahu nraamwunra *kori* oriqotairo ututovaro karaasivanto itero ante anta hintema kyero itero ante anta hiqaro vahura.

¹⁹ Mwitaama vahuvaro vasaamwunra mwemwani vahu orira munima nronraqama kyaani orira mpo ori mpo ori mwunruqama tova *iasipaa* ori vahuvaro

mwiaqaa nampa 2 ori kukyanumwu votihuva
sapaia ori

vahuvaro

mwiaqaa nampa 3 ori eqarori votihura aketi ori
vahuvaro

mwiaqaa nampa 4 ori vuhanaa votihuva
emaraari ori

vahuvaro

²⁰ mwiaqaa nampa 5 ori nraanrevata eqarorivata
vahu orira

sontonisiki ori vahuvaro

mwiaqaa nampa 6 ori nraanre ori *koniriani* ori
vahuvaro

mwiaqaa nampa 7 ori qaamiantaqatova
karisoriti ori

vahuvaro

mwiaqaa nampa 8 ori kyatari mwanre votihura
mperiri ori

vahuvaro

mwiaqaa nampa 9 ori *topaasi* ori vahuvaro

mwiaqaa nampa 10 ori korisopareri ori vahuvaro

mwiaqaa nampa 11 ori qia votihura *hiaisini* ori
vahuvaro

mwiaqaa nampa 12 ori nraanre votihura *ametisi*
ori vahura.

²¹ Ori 12 nramwu vahuvaro qesa 12 nramwu kyau mwukyaari voti huvave, kinaa voti huvave, vahura. Hia kinaa pataqiani vara kyero tomaqa kyeqaro qesa mwia utiraitiro, kinaa nronra kuaikuqo qesa mwia utuqiro viro ekyaa qesa 12 mwinramwunra taiqa kyora. Qesavanto mwitaama vahuvaro mwi mwatukyaraqi vahu aanrava koriqo ututovaro karaasi nraantantoraqitai vutura hinivata qio taqe inraikyava vahura.

²² Mwi mwatukyaraqi vahu aanrava mwitama vahuvana nte taqaavaro Kotira qamwata mwate nraamwuva hia vahura. Kotiva ekyaa inraikya nraatara kye variva mwivavata, sipisipi nraati mwivavata, mwitanahua mwi nraamwuva varura.

²³ Mwi mwatukyava vahuvaro Kotira peqa okyaravanto itero takyuqiqaro ntuvaahе varuvaro sipisipi nraati mwiva omwa votima kyero ite varuvarora tiro, huarivantovata toravantovata hia mwia kyaiqa vahura.

²⁴ Nraakiara mwi mwatukyava qovarama virata ekyaa mwatanaa nrohivaro mwi mwatukyava ntuvaahairata nrohi varirave. Mwihua mwitaama kye nrohi varivata mwatani

vunyaa vaisinramwuvanto nkyiari kyuqe inraikya vatera varaqita uro mwi mwatukyaraqi kyevarave.

²⁵ Mwihua nkyiari vate inraikyara varaqita uro kyeta varivaro qaatataaninraqa mwi mwatukyara qesavanto qati nraahu qatua viro vahiraro mwini hia enta hianinranra tiro, hia mwi qesara tita taananrove.

²⁶ Mwi mwatukyara qesa qati qatuaviro vahirata ekyaa mwatanaavanto nkyiari vatera kyuqe inraikya varaqita mwiqi qio uro kyevarave.

²⁷ Mwi inraikyara mwi inraikyara uro kyeqatama kyuqe inraikya nraahuma uro kyevara. Mpo inraikya qora inraikyavanto hiam mwi mwatukyaraqi viqetaananro. Vaisivanto kyaurira kyaiqa varaarivave, unra qua qiarivave, ekyaa mwitaa hi vaisihua hiam mwi mwatukyaraqi viqetevara. Sipisipi nraati mwia mpukuqi ekyaa enta qati variqi vi nraakye qorahua mwihua nyutu qara ntumwa tai nraakye qorahua, mwihua nraahuma mwi mwatukyaraqi qio viqetevarave.

22

Qati variqi vi nramanrinranravata qati variqi vi kyatariraravata tura

¹ Nyaamwunyaa vaisivanto mwi mwatukyara ninaamutero mwiva nramanri mpo ni naamutovana taqaavara. Mwi nramanriva, qati variqiro vi vari nramanriva, kyuqema kyero takyuqiro itero ante anta hiqaro Kotiravata sipisipi nraati mwitana taintaqitairo tumi varura.

² Mwi nramanriva mwiaqitairo viqaro mwi mwatukyara aanra utaqaa vi varuvaro nramanri tokya hini hini kyatari, qati variqi vi variva vahura. Mwi kyatariva kuaa ihi mwiqi kuaa tora kuaa tora tamwa riegaro 12 nani tamwa riemwaqiro vivi hura. Mwi kyatarira mwanrevanto ekyaa mwatanaahua hemwaa vottima kyero mwihua kyuqema nyataariva vahura.

³ Kotiva uaqiama quarive qiari inraikyava hiama mwi mwatukyaraqi vahiananro.

Mwi mwatukyaraqi Kotiravata sipisipi nraativata mwitanahua taintama vahiananro. Mwi taintava mwi mwatukyaraqi vahirata Kotira kyaiqa vaisi mwia nraakye qora, mwihua Kotirara tiri mwanriqave tiqatama qamwata mwatevara.

⁴ Mwihua mwianra qamwataqi viqata mwia viri taqamwaqi vi varivaro Kotira nrutu mwihua tiriqa gara ntumwa tairaro vahiananro.

⁵ Mwihua mwitaama kyeta Kotirara qamwataqita vivaro hiama mwini enta hiananro. Nronravanto Kotiva mwihua ntuvaahama nyate varianinranra tiro, huarivantovata omwavantovata hiama mwia kyaiqa vahiananro. Kotiva mwihua ntuvaahama nyatairata mwihua vunyaa nraakye qora variqata ekyaa enta ntaqikyiqita vivara.

Jesusiva uro ntantero tumuaninranra tura

⁶ Nyaamwunyaa vaisivanto qaiqaa nianra tiqaro, Mwaa quava qutaa quama vaiho. Qioma vaisi mpovanto mwi quara riemwaqiro quananrove. Nronravanto Kotiva nai mwanraqura poropeti vaisi nyuvaro mwiva

mwihua kyaahaqa hi varuvata mwihua Kotira qua qovarama kye varurave. Kuaa qarama kyero Kotiva matevata nai kyaiqa vaisiara mwihua nraakiara pataqia vari kyero qovara hianinra ntapihi kyeta riaate tiro, nyaamwunyaa vaisi mpo titairave, tura.

Mwiva mwita tuvana nte Ioniva ruvaatakyaa nraakiara ekyaa mwi inraikyava qovara hianinra taqaavara.

⁷ Iesusiva mwitaama tiro: Nte nkye hinani gamwanrama uro ntantena tumuaninrave. Mwaa mpukuraqi nraakiara qovara hianinra qara ntumwa taurave. Mwi quara riemwaqiro quariva variraro Kotiva mwia kyuqema mwatananrove, tura.

⁸ Nte Ioniva ruvaatakyaa mwi inraikyara riena mwi inraikyara taqaavara. Nte mwi inraikyara rie taqe hina mwiaqaatai nyaamwunyaa vaisivanto ni naamutora mwia kyuqutarani tumu ntina mwia nrutu tuaaherarerera uti variavaro ⁹ mwiva qaqaqo tiro, Hia ni nutu tuaaheraante. Nte i voti huva Kotira kyaiqa vaisima varuqo. I qata vakyaahuave, poropeti vaisive, mwaa mpukuraqi qara ntumwa tai quara rias nraakye qorahuave, nte mwihua votima kyena Kotira kyaiqa vaisima varuqo. E Kotirara nraahu ni mwanriqave timwa kyera mwia nraahu gamwata mwataante, tiro.

¹⁰ Mwitaa timwa kyero qaiqaa tiqaro, Mwaa quara nraakiara qovara hianinra qovarama kyauqara qara ntumwa taananra hia uqeta taante. Ekyaa mwi quava qutaa qovara hiari entava qaumato vahirara tira, e hia uqetataante.

11 Qora kyaiqa utuani vaisira qati kyairaro mpoqiavata qora kyaiqa utuqiro quarive. Api nrohiani vaisira qati kyairaro api nrohiani kyaiqara mpoqiavata utuqiro quarive. Kyuqe kyaiqa varaani vaisira qati kyairaro kyuqe kyaiqa nraahu mpoqiavata varaqiro quarive. Kotira kyaiqa nraahu varaani vaisira qati kyairaro Kotira kyaiqa nraahu varaqiro quarive, tura.

12 Iesusiva mwitaama tiro: Riaate, nte gamwanrama uro ntantena tuminrenrave. Nte mwi entara nraakye qora nyianri inraikyara varena nraakye qora mwihua nkyiari kyaiqa kuaiqia kuaiqiaqa taqeqana kyoqaa nyianinrave.

13 Nte haaru vuni variavavama varuqo. Nte nraakiara ekyaarara vitinivata variarivama varuqo. (Nte nraahuma okyaranivata mwutunivata varuvama varuqo.)

14 Nraakye qora nkyiari tuavaaqa kyuqema kye hiqama tehua, mwihua qamwateqata varivarave. Ekyaa enta qati variqi vi kyatari tamwanra mwi nraakye qorahua qio hiq kye varevama vahiananrove. Mwi nraakye qorahua qioma Kotira mwatukya qesa qatua kye vera ntevama vahiananrove.

15 Mwihua mwi mwatukyaraqi varihua varivaro mpohua mwi mwatukyaraqi viva hiama qio vahiananrove. Mwihua mwaaqani vairi votima kyeta varivarave. Tuhive haaqa quaakya kyaiqa vare varihuave, nraakye qora api qaraqita nrohi varihuave, vaisi ru kyehuave, unra inraikyara tiri mwanriqave tiqata qamwata mwate varihuave, unra quavata unra kyaiqavata

vare varihuave, mwihua hia Kotira mwatukyaqi viraitita, mwaagani varivarave.

16 Nte Iesusiva Kotira nraakye qora mpoqi mpoqi variahua, mwihua mwi quara riaate tinama, nte nyaamwunyaa vaisi mpo titaugaroma mwi quara mwihua timwa nyiho. Nte Ntevitira okyara kuaa okyaravantoma varuqo. Itataraaravanto qaatatarera hinani itaira nte mwia votima kyena iteqana ntuvaahе varuvama varuqo, tiro.

17 Kotira mwanraquhavantovata sipisipi nraativanto varaari nraakyeavata mwianra tumuan-tema, tita. Mwitanahua mwitaa ti variarara tita, nkye mwaa quara riehuavata Iesusirara tumuante qiata. Tavave nramanri nraataa iharo variho? Nrinra hia kyoqaa hiraitira, qati vara kyera nraante.

Ekyaa qua tura

18 Nte Ionivama tina. Nraakiara qovara hiani quara qara ntumwa taura nkye mwi quara riehuara tirera. Nte nkyiara kepukyaqama kyena mwitaama tina, Vaisi mpovanto nte tu quaraga mpo qua tomaqa taakyorave. Mwiva mwitaa hirera, qora inraikya qovara hininranra mwaaqi tura, Kotiva ekyaa mwi inraikyara mwi vaisir-aaqaa vataanarove.

19 Nraakiara qovara hiani quara nte qara ntumwa tauraqaatairo mpovanto mpo qua vara qatinani kyaankyorave. Mwiva mwi quara vara qatinani kyairera, Kotiva mwi vaisirara hiamа mwiva ekyaa enta qati variqi vina kyatari tamwanra nrenarave qianarove. Mwiva

hiama ni mwatukya kyuqeraqi quanarove, qianarove. Nte kyatari mwianravata, mwatukya mwianravata, mwaa mpukuraqi gara ntumwa taurave.

²⁰ Ekyaa mwi quara mwi quara qovarama kyai vaisiva, Iesusiva, nai kyauqu nriqaa vateqaro mwataama tiro, Nte qutaama tuqo. Nte qamwan-rama kye uro ntantena tumuaninrave, turave.

Iesusiva mwitaa tihana nte tiqana, Qutaama tira hiaro. Nronrao, Iesusio, e tumuante, tuqo.

²¹ Nkye varivaro tiri vunyaa vaisi Iesusiva nkyivata variqaro nkyi kyuqemaqiro quarive. Qutaave.

QARAAKYA QUA TIMWATORA
The New Testament in the Omwunra-Toqura (South
Tairora) Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Omwurna-Toqura long
Niugini

copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Omwunra-Toqura (South Tairora) (Tairora, South)

Dialect: Omwunra-Toqura

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

73e2f29d-4ca4-50e6-a471-722ac8ab5666